БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

11-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 110 (2658).

6 ИЮНЬ
ШАНБА
1964 йил.

БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ
ҚАРОРИ

ВАТАНПАРВАРЛИК ТАШАББУСИ

ЯНГИАРИҚ БОШҚАРМАСИДАГИ «ЎЗБЕКИСТОН» КОЛХОЗИНИНГ БРИГАДИРИ ИСКАНДАР ЮСУПОВНИНГ «МЕҲНАТДА ЖАСОРАТ КЎРСАТИНГ» САРЛАВҲАЛИ ХАТИ ТЎҒРИСИДА

Хоразм область Янгиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Узбекистон» колхозининг комплекс механизациялашган бригадаси раҳбари, машҳур юқори ҳосил устаси Искандар Юсупов 5 июнда республика матбуотида очиқ хат билан чиқди. У республика пахта далаларининг барча меҳнаткашларига: Узбекистон ССР ва Узбекистон Компартиясининг 40 йиллиги шарафига пахтадан мўл ҳосил етиштириб, севимли Ватанимизни қувонтирайлик! Шундай меҳнат қилайликки, жонажон партиямиз, совет халқи «Отангга раҳмат, пахтакор!» десинлар деган алангали чақириқ билан мурожаат қилди.

Искандар Юсуповнинг «Меҳнатда жасорат кўрсатинг» деган хати коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш ва халқ фаровонлигини ошириш ишига республикамиз қўшадиган ҳиссани кўпайтириш ҳақидаги ватанпарварларча зўр ғамхўрлик туйғуси билан суғорилган.

Искандар Юсупов бригадаси юксак меҳнат унумдорлиги учун, ҳозирги замон ишлаб чиқариш маданияти учун курашни турмушни коммунистик асосда қайта қуриш билан моҳирона уйғунлаштириб олиб боришнинг намунасидир. Утган йили Искандар Юсупов бригадаси ишлаб чиқаришни интенсивлаш асосида, гектаридан 53 центнердан ҳосил олиб, ҳозирги кунда 60 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашмоқда. Бригадада ғўзани парвариш қилишдаги ҳамма асосий ишлар механизациялаштирилган. Бу йил бригада ҳосилнинг асосий қисмини машиналар билан териб олади.

Шу нарса диққатга сазоворки, бригаданинг ҳамма аъзолари энг янги техникани, агротехника ва агрохимия асосларини қунт билан ўрганмоқдалар, ўзларининг ғоявий-сиёсий савияларини мунтазам оширмоқдалар. Уртоқ Юсуповнинг ўзи қишлоқ хўжалик институтида сиртдан ўқимоқда. Бригада республикадаги машҳур пахтакорларнинг энг яхши традицияларини давом эттирмоқда ва уларнинг меҳнатдаги жасоратини кўпайтирмоқда.

Искандар Юсуповнинг республика пахтакорларининг меҳнат ва сиёсий активлигини янада оширишга, уларни коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси принциплари руҳида тарбиялашга даъват қилувчи хати ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини назарда тутиб, Узбекистон Компартияси Марказий Комитети қарор қилади:

1. Янгиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Узбекистон» колхозининг бригада бошлиғи И. Юсуповнинг ватанпарварлик чақириғи маъқуллансин.

2. Область партия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармалари партия комитетларига, колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига Искандар Юсуповнинг хатини колхозчилар ва совхоз ишчиларининг умумий йиғилишларида муҳокама қилиш вазифаси топширилсин. Йиғилишлар барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларини пахта, дон ва бошқа деҳқончилик ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтиришга, юбилей йилида қабул қилинган социалистик мажбуриятларни бажаришга сафарбар қилиш белгиси остида ўтказилсин.

3. Республика, область газеталари, ишлаб чиқариш бошқармалари партокомлари газеталарининг редакцияларига, Узбекистон ССР Министрлар Советининг Радио эшиттириш ва телевидение давлат комитетига Искандар Юсуповнинг ватанпарварлик ташаббусини кенг пропаганда қилишни ташкил этиш, унинг чақириғига пахтакорларнинг жавобларини мунтазам ёритиб бориш ва эшиттириш вазифаси юклатилсин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XIII Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

5 июнда Тошкентда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XIII Пленуми очилди.

Пленум ишида қатнашиш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва Марказий Комитет аъзолигига кандидатлар ҳамда Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоларидан ташқари партия, совет, касаба союз ва комсомол активлари, республика ва Ўрта Осиё ташкилотларининг раҳбарлари ҳам таклиф қилинган.

Пленум қуйидаги кун тартибини тасдиқлади:

1. Турмуш маданиятини юксалтириш, ўтмиш сарқитларини тугатиш — меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг муҳим шарти.

2. Қурилиш ташкилотлари коллективларининг 1964 йил учун қабул қилган социалистик мажбуриятлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисида.

Эрталабки мажлисда кун тартибидаги биринчи масала юзасидан КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ доклад қилди.

Биринчи масала юзасидан докладни муҳокама қилишда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Қ. МУРТАЗОЕВ, Андижон қишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари А. ҲАЙДАРОВ, Хоразм область, Янгиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги Киров номли колхознинг раиси И. БЕКЧОНОВ, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. АБДУЛЛАЕВА, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бош бошқармасининг бошлиғи В. Ф. БАРАБАШ, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. УСМОНОВ, Ўзбекистон ССР маданият министри З. Р. РАҲИМБОБОЕВА, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари Н. МАҲМУДОВ, Ўзбекистон ССР маориф министри Э. Қ. ҚОДИРОВ, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари К. КАМОЛОВ, Ўзбекистон касаба союзлари советининг раиси С. Н. НУРИДДИНОВ, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари Ф. ШАМСИДДИНОВ, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Кинематография давлат комитетининг раиси С. МУҲАМЕДОВ, Фарғона қишлоқ область партия комитетининг иккинчи секретари М. ИБРОҲИМОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари С. АСОМОВ, Ўзбекистон спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи советининг раиси В. С. МИТРОФАНОВ, Ўзбекистон Композиторлар союзи правлениесининг раиси С. БОБОЕВ, «Ўзбекбирлашув» правлениесининг раиси Н. И. СУПОТНИЦКИЙ, Хева ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетининг секретари М. ХУДОЙБЕРГАНОВлар қатнашди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюросининг раиси В. Г. Ломоносов, КПСС Марказий Комитети секторларининг мудирлари М. А. МОРОЗОВ ва Т. Н. ОСЕТРОВ, КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюроси раисининг ўринбосарлари В. К. АКУЛИНЦЕВ ва С. М. ВЕСЕЛОВ қатнашмоқдалар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттирмоқда.

ТУРМУШ МАДАНИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШ, ЎТМИШ САРҚИТЛАРИНИ ТУГАТИШ — МЕҲНАТКАШЛАРНИ КОММУНИСТИК РУҲДА ТАРБИЯЛАШНИНГ МУҲИМ ШАРТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ XIII ПЛЕНУМИДА ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

КПСС XXII съездининг тарихий қарорларидан илҳомланган улуғ социалистик Ватанимизнинг халқлари, дейди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитетининг доно раҳбарлигида коммунизм қурилишининг улуғвор программасини муваффақиятли суратда амалга оширмоқдалар. Янгидан-янги шонли зафарлар тўғрисида Совет Ватанининг ҳамма қисмидан — заводлардан, далалардан ва қурилишлардан доим хушхабарлар келиб турибди. Бу хабарларда коммунистик қурилиш пафоси билан гўлиб тошган мамлакатнинг жўшқин ҳаёти яққол кўриниб турибди. Бу хабарлар ўлмас ленинча ғояларнинг, марксизм-ленинизм революцион руҳининг тантанасидан далолат беради.

Буюк социалистик ўзгаришлар партиямизга, совет халқига коммунизмнинг моддий техника базасини яратиш, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш ва янги кишини тарбиялашдан иборат жаҳоншумул-тарихий вазифаларни амалий суратда ҳал этишга киришиш имконини берди.

Бир-бири билан маҳкам боғланган ана шу уч вазифани бажариш учун курашда кейинги ўн йиллик алоҳида ўрин тутади. Шу йиллар ичида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ленинча йўлининг ҳаётбахш яратувчилик кучи жуда яққол рўёбга чиқди. Шу ўн йил ичида Сталин шахсига сиғинишнинг тугатилганлиги, омма ижодий активлигининг беқиёс даражада юксалганлиги ва илм-фаннинг мардона парвози туфайли, экономикани, фан ва маданиятни ривожлантиришда, халқ фаровонлигини оширишда жуда катта ғалабаларга эришилди. Ўтган ўн йил мобайнида марксча-ленинча назария масалалари мислсиз ривожлантирилди, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстликдан иборат ленинча сиёсатни амалга оширишда катта муваффақиятлар қўлга киритилди.

Бизнинг халқимиз, бизнинг партиямиз ҳақли суратда шу нарса билан фахрланадики, шу йиллар ичида мамлакатнинг индустриал қудрати уч баравар ошди, неча ўн миллион гектар қўриқ ерларга ҳаёт бағишланди ва бу ерлар совет кишисига хизмат қилдирила бошланди, дон, пахта, гўшт, сут ва деҳқончилик ҳамда чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш кескин суратда ортди, миллий даромад ва жами ижтимоий маҳсулот қарийб икки ярим баравар кўпайди. Биз шонли ўн йилликнинг самараларини гигант электростанцияларнинг ёруғ нурларида ва улкан химиянинг ривожланишида, кенг авж олдириб юборилган янги қурилишларда ва уй-жой қурилишининг мислсиз кенг кўламда олиб борилаётганлигида, космик кемаларнинг яшиндек тез парвозларида ва халқ талантларининг барқ уриб ўсаётганлигида кўриб турибмиз.

Мамлакатимизнинг коммунизм йўлидаги қудратли одими улуғ Ленин васиятларининг тимсол мужассами, Ленин тузган партиянинг, унинг Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетининг донолиги ва донишмандлиги ифодасидир. Ўз руҳи ва ишлари билан новаторлар партияси бўлмиш бизнинг партиямиз хўжалик ва маданий қурилишнинг етилган вазифаларини совет жамияти тараққиётидаги ҳар бир босқичнинг конкрет шароитлари ва хусусиятларини эътиборга олиб, изчиллик билан ва ягона мақсадни кўзда тутиб ҳал этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь ва февраль Пленумлари коммунизм учун курашнинг янги муҳим босқичига асос қўйди. Бу Пленумларнинг қарорлари партиянинг, бутун совет халқининг КПСС Программасини амалга ошириш юзасидан кўп йилларга мўлжалланган фаолиятининг асосидир. Партиянинг коммунизм моддий техника базасини яратишда химиянинг аҳамияти тўғрисидаги, интенсивлаш асосида қишлоқ хўжалигини юксалтириш йўллари тўғрисидаги кўрсатмалари ва хулосалари мамлакатимизда иқтисодий қурилишнинг туб масалаларини ҳал этишга қўшилган жуда катта ҳисса бўлди.

Партиямизнинг бутун фаолияти, унинг бутун фикр-зикри совет кишисининг ҳаётини бадавлат ва гўзал ҳаётга айлантиришдан иборат ягона олижаноб мақсадга қаратилган.

Пекиндаги ҳар қандай шўринг қурғур назариячилар партиямизнинг ана шу бош йўлига доғ тушира олмайдилар. КПСС халқ фаровонлигини тўхтовсиз ошириш йўлини ўтказиб келаётганлиги учун Хитой бузғунчилари КПССга қарши хуруж қилмоқдалар. Совет кишилари турмушининг яхшиланишини улар «буржуалашиб кетиш» деб атамоқдалар. Бундай даъволар нақадар бемаъни ва нақадар асоссиз эканлиги ҳар бир кишига аён. Хитой бузғунчилари бутун совет халқининг, жаҳондаги барча соф виждонли кишиларнинг қаҳр-ғазабига дучор бўлмоқдалар. Чунки бундай даъволар инсоннинг ҳаётий талабларини, коммунистик жамият принциплари ва ғояларини ўтакетган даражада менсимасликдан бошқа нарса эмас.

Бизнинг партиямиз Хитой раҳбарларининг ленинизмга қарши уйдирмаларига қатъий зарба берди. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини узлуксиз оширишдан иборат ленинча йўлни бундан буён ҳам изчиллик билан амалга ошира беради. **Халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш партия фаолиятининг олий қонунидир. Коммунизм халқ томонидан ва халқ учун барпо этилади. «Ҳамма нарса инсон учун, инсон бахт-саодати учун» деган сўзлар бизнинг шиоримиздир.**

Партия коммунистик қурилишнинг ҳамма фронтларида, шу жумладан идеология фронтида ҳам актив ҳужум қилмоқда, чунки коммунизмнинг моддий техника базасини яратиш, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш ва янги кишини тарбиялаш ўзаро маҳкам боғланган бўлиб, уларни бир-биридан ажратиш мумкин эмас. Партиянинг XXII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми идеология соҳасидаги ишларнинг асосий йўналишларини белгилаб бердилар. Бу йўналишлар СССРда коммунизм қурилишининг ҳозирги босқичига муносибдир.

Ўзбекистон партия ташкилоти партия XXII съездининг ва КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумларининг қарорларига амал қилиб, кейинги йилларда идеология ва ташкилотчилик ишларини анча кучайтирди. Биз шу асосда меҳнаткашларни тарбиялаш, хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида муайян муваффақиятларни қўлга киритдик.

Бутун мамлакатда бўлгани каби, бизнинг республикамизда ҳам, саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш йил сайин тез суръатлар билан ўсмоқда, етти йиллик план топшириқлари муваффақиятли бажарилмоқда.

Ўзбекистон меҳнаткашлари 1963 йилда буюк ғалабаларга эришдилар. 1963 йил республиканинг шуҳратини янада оширди, қардош халқлар ўртасида унинг обрўсини янада кўтарди. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати Ўзбекистон халқларининг фидокорона меҳнатига юксак баҳо бердилар. Ленинчи Марказий Комитет ва ССР Иттифоқи Министрлар Советининг табрикномасида **Ўзбекистон совет халқларининг қардошлик оиласида коммунизм қурилишининг улуғвор планларини амалга ошириш учун курашда яхши намуна кўрсатди,** деб айтилган сўзлар ҳаммамизни тўлқинлантириб, беҳад хурсанд қилди.

Шу билан бирга, биз ана шу юксак баҳо бундан кейинги вазифаларни ҳал этиш учун, коммунистик мўл-кўлчилик дастурхонига Ўзбекистоннинг қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш учун республика зиммасига ғоят катта масъулият юклаганлигини ҳам доим эсда тутмоғимиз керак.

Кенг халқ оммасининг коммунистик онглилик даражаси нечоғли юқори бўлса, меҳнаткашларнинг коммунистик дунёқарашини шакллантириш, ўтмишнинг кишилар онгидаги ва феъл-атворидаги сарқитларини тугатиш, турмуш маданиятини юксалтириш ва турмушни коммунистик асосларда қайта қуриш процесси нечоғли муваффақиятли амалга оширилса, ана шу ҳисса ҳам шу қадар салмоқдор бўлади.

ТУРМУШНИНГ ЮКСАК МАДАНИЯТИ УЧУН

Турмуш инсон ҳаётининг асосий соҳаларидан биридир. Кишилар ўртасидаги жуда хилма-хил муносабатлар, кишилар фаолияти ва кундалик ишларининг моҳияти, ҳаёт образи, характер ва феъл-атвор хусусиятлари, турли традиция ва одатларга, меҳнатга ҳамда социалистик жамиятда яшаш қоидаларига муносабат турмушда ўз ифодасини топади.

Ёш авлодни тўғри тарбиялаш, оиланинг мустаҳкам бўлиши, кишилар маънавий ва ахлоқий қиёфасининг шаклланиши турмушнинг нақадар моҳирлик билан ташкил этилганлигига, турмуш маданияти нақадар юксак эканлигига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Турмушнинг юксак маданияти учун кураш, аввало, янги киши учун, шахсни ҳар томонлама камолотга эриштириш учун кураш демакдир. Бу, ўтмишнинг сарқитларини, салбий жиҳатларни турмушдан, оилавий муносабатларнинг ҳамма соҳаларидан тамомила чиқариб ташлаш учун, халқнинг прогрессив традицияларини ривожлантириш ва янги, социалистик традицияларни қарор топтириш учун, коммунистик асосларни барча кишиларнинг ҳаётига сингдириш учун кураш демакдир.

Меҳнат унумдорлигини тобора ўстириш меҳнаткашларнинг турмуш шароитларини яхшилаш билан, **турмуш маданиятини ошириш** билан, коммунал-маиший хизмат доирасини кенгайтириш билан чамбарчас боғланган. Маиший эҳтиёжларга бўладиган вақтни қисқартириш, бўш вақтни кўпайтириш ҳам шу билан боғлиқдир. Бу эса ғоят муҳимдир. Дам олиш — истироҳат қилиш, инсоннинг кучларини тиклаш учун керакли вақтгина бўлиб қолмай, балки Маркснинг сўзлари билан айтганда, инсон шахсиятини камолотга етказиш фазоси ҳамдир. Киши уй-рўзғор ташвишларидан қанчалик кўп халос бўлса, ўзининг умумий билим даражасини, ғоявий-сиёсий ва маданий савиясини оширишга, жамоат ҳаётида қатнашишга ва бинобарин ишлаб чиқаришда яхшироқ меҳнат қилишга ҳам шу қадар кўп вақт эътибор бера олади.

Кишилар умумий билими, умумий маданий савиясининг ўсиши, уларнинг турмуш маданиятининг юксалиши ҳам социализм даврида ҳали сақланиб қолган социал тафовутлар ва улар билан боғлиқ бўлган тенгсизликнинг сўнгги қолдиқларини тугатишга, шу жумладан шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги, жисмоний меҳнат билан ақлий меҳнат ўртасидаги тафовутларни тугатишга ёрдам беради.

Аҳолининг турмуш маданиятини юксалтириш ҳозирги кунда биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Бу — сиёсий жиҳатдан муҳим масала бўлиб, идеология ва **ташкилотчилик ишларининг** асосий вазифаларидан бири, коммунистик қурилишнинг қудратли омилидир. Турмуш маданиятининг ўсиши ҳар томонлама юксалган, жисмоний соғлом, маънавий жиҳатдан камол топган ва ўзининг бутун ҳаётида коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексига амал қиладиган кишиларни тарбиялаб ўстириш ҳақидаги КПСС Программасининг қоидаларини муваффақиятли амалга ошириш учун энг яхши шарт-шароит вужудга келтириш имконини беради.

Буларнинг ҳаммаси партия, совет, хўжалик, касаба союз ва комсомол ташкилотларидан, бутун жамоатчиликдан ана шу муҳим иш соҳасига ғоят зўр эътибор беришни, аҳолининг турмуш маданиятини юксалтириш учун мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланишни талаб қилади.

Совет ҳокимияти йилларида барча иттифоқчи республикаларда бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам ўз миқёслари, аҳамияти ва натижалари жиҳатидан мисли кўрилмаган социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маданий ўзгаришлар рўй берди. Бизнинг республикамиз халқларининг дўст қардошлик оиласида, улуғ рус халқининг ва бошқа совет халқларининг беғараз ёрдамлари туфайли қолоқликдан тараққиёт сари, жаҳолатдан нур сари жуда катта қадам қўйди ва эндиликда ўзининг ҳақиқатан ҳам тарихий муваффақиятлари билан бутун дунёни қойил қилмоқда.

Никита Сергеевич Хрушчев ана шу буюк ўзгаришларнинг моҳиятини Бирлашган Араб Республикасининг Миллат мажлисида сўзлаган нутқида жуда яққол кўрсатиб берди. Н. С. Хрушчев бундай деди:

«Ўзбекистон ўтмишда чоризмнинг мустамлакаси, ҳуқуқсиз ва мазлум кишиларнинг мамлакати, камбағаллик ва касаллик авж олган мамлакат эди. Ўзбекистонда саноат сира ҳам ривожлантирилмаганлиги сабабли, ҳатто, михни ҳам узоқ жойлардан келтирар эдилар. Ҳозир-чи? Совет Ўзбекистонида юздан ортиқ саноат тармоғи бор. Ўзбекистон ўз маҳсулотини жаҳоннинг 58 мамлакатига экспорт қилмоқда! Ҳозирги кунда Ўзбекистонда ишлаб чиқарилаётган электр энергияси революциядан илгариги бутун Россияда ишлаб чиқарилган электр энергиясидан тўрт баравар ортиқдир».

Сўнгра, Никита Сергеевич яна шуни таъкидладики, экономика ҳар бир соҳасининг тараққиёти тўғрисида, халқ маорифи ҳақида, Ўзбекистондаги илмий тадқиқот муассасалари, олий мактаблар, университетлар, Фанлар академиясининг фаолияти тўғрисида, театр санъати, кино, рассомчилик ва адабиёт тўғрисида ҳам худди шу гапларни айтиш мумкин бўлур эди. Совет Иттифоқидаги бошқа халқлар каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам совет воқелиги шароитида ўз ташаббусларини авж олдирдилар, ўз талантларини камолотга эриштирдилар, ўз бахтларини чинакам яратувчи кишилар бўлиб қолдилар.

Кишиларимиз турмушининг бутун уклади, уларнинг маишати ва дунёқарашининг ўзгарганлиги маданий революциянинг буюк ғалабасидир. Китоб, газета, радио, телевидение улардан ғоят кўпчилигининг турмушига сингиб кетди. Бизда фикр доираси кенг, юксак ғояли, ҳаётбахш совет ватанпарварлиги, коллективчилик, ўртоқлик, ижтимоий бурчга садоқат каби олижаноб туйғуларга эга бўлган янги киши ўсиб етишди. Кишилар ўртасидаги муносабатлар коммунизм қурувчиси ахлоқ кодексининг: «Одам одамга дўст, ўртоқ ва биродар» деган юксак маънавий принципига мувофиқ тартибга солина бормоқда.

Шундай қилиб, бизда аҳолининг турмуш маданиятини янада юксалтириш ва меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаларини муваффақиятли суратда ҳал этиш учун зарур иқтисодий, сиёсий ва идеологик заминлар, шарт-шароитларнинг ҳаммаси вужудга келтирилди.

Аммо, биз бу имкониятлардан тўла фойдаланмоқдамизми? Йўқ. Аҳолининг баъзи бир қисми ўртасида, хусусан қишлоқ жойларда турмуш маданияти совет жамияти моддий ва маънавий маданияти тараққиётининг эришган даражасидан ҳали орқада қолмоқда. Кишиларимизнинг турмушида янги, коммунистик асослар ривожланиб бориши билан бир қаторда, эски урф одатлар ва анъаналар ҳам сақланиб қолмоқда.

Бундай аҳволга, аввало сабаб шуки, кўпгина партия, совет, хўжалик, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва уларнинг раҳбарлари сиёсий жиҳатдан ва давлат нуқтаи назаридан ғоят муҳим бўлган ана шу иш соҳасига етарли эътибор бермаётирлар. Бу муҳим иш кўпинча ўз ҳолига ташлаб қўйилади.

Турмушни коммунистик асосларда қайта қуриш жуда мураккаб, қийин вазифадир. Бу вазифани кампаниячилик, шошма-шошарлик билан эмас, балки бир мақсадни кўзда тутиб, кун сайин сабот-матонат билан ҳал эта бориш керак. Ҳаётнинг ҳамма соҳалари каби янги турмуш ҳам стихияли равишда эмас, балки онгли, планли суратда қурилиши лозим.

Бу муҳим вазифани ҳал этиш йўллари нимадан иборат? Бу соҳадаги ишларимизнинг муваффақият қозониши нималарга боғлиқ?

Бу соҳадаги ишларимизнинг муваффақияти, биринчидан, ишлаб чиқаришнинг ва ишлаб чиқариш коллективининг турмуш маданиятини юксалтиришга кўрсатадиган таъсири даражасига, иккинчидан, кишиларнинг шахсий турмушини замонавий асосда қайта қуришларига, уларни шинам уй-жойлар билан таъминлашга, ижтимоий турмушнинг тараққиёт даражасига, учинчидан, идеология ишининг ва аҳолига маърифат беришнинг кўлами ва мазмунига, тўртинчидан, партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларининг ташкилотчилик фаолиятига, уларнинг халқ турмуши маданиятини юксалтириш йўлидаги курашга бутун жамоатчиликни нечоғли сафарбар қила олишларига боғлиқдир.

МЕҲНАТ, ИШЛАБ ЧИҚАРИШ, КОЛЛЕКТИВ ВА ОИЛА

Социалистик ишлаб чиқариш, ижтимоий фойдали меҳнат янги кишини тарбиялаб ўстиришнинг энг яхши мактаби, оилавий турмушни коммунистик асосларда қайта қуриш негизидир. Фақатгина ишлаб чиқариш процессида ишлаб чиқариш коллективида, ижтимоий фойдали меҳнатда киши шакллана боради, одамларнинг онги ва психологияси ўзгариб, уларнинг жамиятдаги ва турмушдаги хатти-ҳаракатига таъсир кўрсатилади, уларда коммунистик жамиятда яшаш кўникмалари ҳосил бўлади.

Меҳнат, ишлаб чиқариш, коллектив кишиларда юксак маънавий фазилатларни шакллантиришга, уларни ижтимоий бурчни бажариш учун ва оилани мустаҳкамлаш учун жавобгарликни сезиш ҳамда интизомли бўлиш руҳида тарбиялашга, коллективчилик ва ўртоқликни ривожлантиришга ғоят зўр таъсир кўрсатади, «Ҳамма бир киши учун, бир киши ҳамма учун» деган принцип асосида кишилар ўртасида инсонпарварлик муносабатларни қарор топтиришга ёрдам беради.

Замонавий ишлаб чиқаришнинг юксак техника даражаси, аҳил меҳнат коллективи, бу коллективнинг ҳар томонлама ишлаб чиқариш ва жамоат фаолияти, меҳнат унумдорлигини узлуксиз ошириб бориш зарурлиги кишида ўзини доим камолотга эриштириш, ўзининг умумий техника билимлари ва умумий маълумотини ошириш ҳамда фикр доирасини кенгайтиришга бўлган узвий талабни вужудга келтиради.

Кишилардаги билим ва онгliликнинг юксак даражага кўтарилиши, уларнинг турмушини яхшилаш, турмуш маданиятини ўстириш ҳам уларнинг ижодий активлигини ва меҳнат унумдорлигини оширишга самарали таъсир қилади ва бинобарин, ишлаб чиқаришни ҳам янада ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Демак, меҳнат, ишлаб чиқариш, коллектив ва оилани бир-биридан ажратиш асло мумкин эмас. Улар яхлит бир нарсанинг таркибий қисмлари бўлиб, ўзаро маҳкам боғланган ва бир-бирларига таъсир кўрсатадилар. Ҳар бир раҳбарнинг ана шу объектив процессни чуқур англаши ва бу процессга моҳирлик билан етакчилик қилиши, унинг ҳар томонлама ривожланишига ёрдам бериши ғоят муҳим ишдир.

(Давоми иккинчи бетда).

Доклад қисқартиб босилди.

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Тажриба шуни кўрсатадики, бу процессга тўғри раҳбарлик қилинаётган ва ташкилотчилик иши билан идеология иши бирга қўшиб олиб борилаётган жойларда ижобий натижаларга эришилмоқда.

«Ташавтомаш» заводи бунга мисол бўла олади. Бу заводда қисқа вақт ичида ажойиб, аҳил коллектив вужудга келди. Завод коллективи ўз зиммасига юкланган вазифаларни йил сайин муваффақиятли адо этмоқда, барча техника-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича планларни доим ошириб бажармоқда. Завод коллективи коммунистик меҳнат корхонаси деган фахрли ном учун курашмоқда. Заводда янги техникани, илғор технологияни жорий қилиш учун, ишлаб чиқаришнинг юксак маданияти учун астойдил кураш олиб борилмоқда.

«Ташавтомаш» заводида диққатга сазовор қандай ишлар қилиняпти? Заводда интизом ва уюшқоқлик юксак даражага кўтарилган, одамлар ўртасида ўртоқлик ва ўзаро ёрдам, ўз корхонасини астойдил севиш ва унинг иши учун юксак жавобгарлик туйғулари кучайган, киши тўғрисида, унинг фароғати ва маънавий-маданий ўсиши тўғрисида доим ғамхўрлик қилинмоқда. Бу заводда ҳар икки кишининг бири ўқимоқда, ҳар уч кишининг бири спорт билан шуғулланмоқда, бадиий ҳаваскорлик иши кенг йўлга қўйилган, агитация-пропаганда ва маданий-оқартув ишлари турли формаларда олиб борилмоқда.

Бу ерда корхонанинг шонли меҳнат традициялари авайлаб сақланмоқда ва авж олдирилмоқда, ёшлар шу традициялар руҳида тарбияланмоқда. Заводга янгидан қабул қилинадиган кишилар учун ишлаб чиқилган эсдалик тақдирга сазовордир. Эсдаликдаги самимий сўзлар янги ишчининг яхши меҳнат оиласига кирганлигини, шу кундан бошлаб коллективнинг муваффақиятлари унинг ҳам муваффақиятлари эканлигини ва унинг бурчи заводнинг меҳнат шуҳратини ошириш учун бутун куч-ғайратини сарф қилишдан иборат эканлигини доим эслатиб туради. Эсдалик шу сўзлар билан тамомланади: «Сенинг шарафинг — заводнинг шарафи эканлигини ҳамиша эсда тут!».

Дирекция, жамоат ташкилотлари завод ходимларининг шахсий ҳаёти ва маишати билан доим қизиқади. Завод директори ўртоқ Припусков, партия комитетининг секретари ўртоқ Лукьянов, завком раиси ўртоқ Ларин ишчи ва хизматчиларнинг квартиралари, умумий ётоқхоналарига бориб турадилар. Пенсияга, армия сафига тантанали вазиятда узатиш, кекса ходимларнинг юбилейларини, тўйларни ва оилаларда ўтказиладиган бошқа маросимларни жамоатчиликнинг иштироки билан уюштириш бу заводда яхши традиция бўлиб қолди.

Шаҳрисабз ишлаб чиқариш бошқармасидаги Энгельс номли колхознинг ишлари ҳам (раиси ўртоқ Ҳақбердиев, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Ҳайдаров) эътиборга сазовордир. Бу хўжаликда пахта ва деҳқончилик ҳамда чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш йил сайин кўпайиб бормоқда. Колхозда меҳнат унумдорлигини ошириш учун, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш учун кураш сиёсий-тарбия ишларининг яхши ўйлаб тузилган кенг системаси билан қўшиб олиб борилмоқда.

Колхозчилар учун лекция, докладлар ва суҳбатлар систематик равишда уюштирилмоқда. Агитаторлар ва пропагандистлар колхозчиларнинг уйларига тез-тез бориб турадилар. Улар дала шийпонларида ҳам мазмунли иш олиб бормоқдалар. Колхозда кинофильмлар мунтазам суратда кўрсатилмоқда, театр томошаларини коллектив бўлиб кўриш ташкил этилмоқда. Ўтган йили ҳар бир колхозчи ўрта ҳисобда 35-40 фильмни томоша қилди. Колхозда 4 кутубхона, яхши жиҳозланган 14 дала шийпони, радиоузел ишлаб турибди. Барча хонадонлар радиоузелнинг эшиттиришларидан баҳраманд бўлмоқда. Оилаларнинг кўпчилигида шахсий кутубхоналар бор, колхознинг деярли барча аъзолари газета ва журналларга обуна бўлишган.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти колхозчилар учун зарур маданий-маиший шароитларни яратиб бериш мақсадида кўп иш қилмоқда, болаларнинг ўқиши тўғрисида, катта ёшдаги кишиларнинг умумий билим даражасини ошириш ҳақида доим ғамхўрлик қилмоқда. Бригадаларда болалар яслиларининг иши, умумий овқатланиш яхши йўлга қўйилган, сотувчисиз савдо-сотиқ уюштирилган.

Колхозда халқ университети ишлаб турибди. Бу университет қишлоқ меҳнаткашларининг турмушини маданий турмушга айлантиришни ўз олдига вазифа қилиб қўйган. Университет ҳузурида махсус уй бўлиб, бунда ошхона, ётоқхона, болалар хонаси колхоз маблағи ҳисобига жиҳозланган. Университетда колхозчиларга замонавий уй-рўзғор буюмларига бўлган дид сингдирилади, ўз квартираларини қай тариқа шинам қилиб жиҳозлаш кераклиги ўргатилади. Университетда машғулотлар ўтказиш учун энг яхши педагоглар, медицина ходимлари, малакали ошпазлар ва кийим тикувчилар жалб этилди.

Бундай мисоллар бошқа корхоналар, колхоз ва совхозларда ҳам кўп учрайди.

Аммо, кишиларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида ҳамма жойда ҳам тегишинча ғамхўрлик қилинаётир, деб бўладими? Инсон ва унинг хилма-хил эҳтиёж ва талаблари ҳамма жойда ҳам ишлаб чиқариш коллективининг, корхона ва хўжалик раҳбарларининг, жамоатчиликнинг диққат марказида турибди, деб бўладими? Йўқ, ҳамма жойда ҳам бунга эътибор берилаётир, деб бўлмайди.

Бизда ишлаб чиқариш маданияти паст даражада бўлган, фан, техника ютуқлари ва илғор тажриба ишлаб чиқариш процессларига суст жорий қилинаётган, комплекс механизациялаштириш учун етарли кураш олиб борилмаётган, кўп меҳнат талаб этиладиган оғир ишлар қўлда бажарилаётган корхона, қурилиш, колхоз ва совхозлар оз эмас. Бир қанча жойларда техника ўқиши яхши уюштирилмаган, ишчилар ва колхозчиларнинг малакасини оширишга кам эътибор берилмоқда.

Масалан, Қўқондаги «Большевик» заводида қўл меҳнатининг салмоғи жуда катта. Бу заводда меҳнат унумдорлигини ошириш плани бажарилмаётир, штурмчилик ҳукм сурмоқда, маҳсулотнинг таннархини камайтириш учун суст кураш олиб борилмоқда.

Бир қанча қурилишларда ҳам механизмлардан яхши фойдаланилмаётир. Бухоро, Самарқанд, Урганч ва бошқа шаҳарлардаги баъзи қурилиш ташкилотларида кўп ишлар қўлда бажарилмоқда.

Хўш, қишлоқда аҳвол қандай? Кейинги йилларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш соҳасида кўп иш қилинганлигига қарамай, республикада механизацияга қарши кайфиятда бўлган кишилар ҳали ҳам бор, хусусан пахта териш техникасидан фойдаланиш масаласида консерватизмга қатъий чек қўйилгани йўқ.

Қуйидаги фактлар буни яққол кўрсатиб бермайдими, ахир? 1963 йилда Тўрткўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Коммунизм» колхозида (раиси ўртоқ Ешмуратов) ҳосилнинг атиги 7,7 проценти, Шовот ишлаб чиқариш бошқармасидаги Ленин номли колхозда (раиси ўртоқ Қаландаров) ҳосилнинг 8,2 проценти машинада териб олинган. Бошқа баъзи совхозларда ҳам бу соҳадаги ишлар кўнгилдагидек эмас. Фарғона областидаги «Партия XX съезди» совхозида (директори ўртоқ Халлақов) пахтанинг атиги 7 проценти, Самарқанд областидаги «Гулбулоқ» совхозида (директори ўртоқ Ризаев) пахтанинг 6,6 проценти, Қорақалпоғистон АССРдаги «Шуманай» совхозида (директори ўртоқ Туремуратов) пахтанинг 6,4 проценти машинада териб олинган. Ахир, булар кучсиз хўжаликлар эмаску. Уларда пахта териш ва бошқа қишлоқ хўжалик ишларини кенг миқёсда механизациялаш учун барча имкониятлар бор. Бундай аҳвол ана шу хўжаликлардагина учраб туради, дейсизми? Бундай мисолларни кўп келтириш мумкин.

Ана шундай аҳволга бундан буён йўл қўйиш мумкин эмас. Пахта териш машиналаридан энг кўп даражада фойдаланиш, ҳосилни машина билан териб олиш усулига қатъий ўтиш керак.

Суғоришни механизациялаш учун ҳам кўп иш қилиш керак. Мирзачўлда бу соҳада катта тажриба тўпланди. Бу ерда экинларни суғориш бетон ётқизилган каналлар бўйича, полиэтилен шланглар ва бошқа шланглардан фойдаланган ҳолда темир-бетон новлар, узун эгатлар бўйлаб сифон найлар орқали олиб борилмоқда, сунъий ёмғир ёғдирадиган установкалар ишлатилмоқда. Мирзачўлда мелиорация ишлари ҳам яхши уюштирилган, усти ёпиқ вертикал ва горизонтал зовурлар қуриш муваффақиятли ўзлаштирилган.

Афсуски, Мирзачўлдаги хўжаликларнинг яхши ибрат бўладиган бу тажрибаси республиканинг бошқа колхоз ва совхозларида кўнгилдагидек татбиқ қилинмаётир.

Бундай консерватизм ишлаб чиқаришнинг ривожланишига халақит беради, меҳнаткашларнинг маданий-техника савиясини ўстиришга, меҳнатни енгиллаштириш ва унинг унумдорлигини ошириш вазифаларини ҳал этишга тўсқинлик қилади. Буларнинг ҳаммаси пировардида, кишиларнинг онгини ўстиришга, уларнинг турмушини яхшилашга салбий таъсир кўрсатади.

Меҳнаткашларнинг маданий-маиший эҳтиёжларига бепарво ва эътиборсизлик билан муносабатда бўлинаётганликни кўрсатувчи ўтмиш сарқитлари ҳам бор. Баъзи корхоналар, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари планни ҳар қандай қилиб бўлса ҳам бажаришга интилиб, планнинг тақдири одамларга боғлиқ эканлигини ва одамлар тўғрисида доим ғамхўрлик қилиш кераклигини эсларидан чиқариб қўядилар. Бундай раҳбарлар ошхоналарнинг, болалар боғчалари ва яслиларининг ишини яхшилаш, маданий дам олишни уюштириш учун кам иш қиладилар, хавфсизлик техникаси қоидаларининг бузилишига, ётоқхоналар, дала шийпонларини шинам жиҳозлаб обод қилишга эътибор бермайдилар, меҳнатни моддий жиҳатдан рағбатлантириш принципидан яхши фойдаланмайдилар.

Айрим раҳбарлар эса кишиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш тўғрисида ғамхўрлик қилмаганликлари, уларни тарбиялаш ишлари билан шуғулланмаганликлари ҳолда, одамларга нисбатан, ҳатто қўпол муомала ҳам қилмоқдалар. Бундай раҳбарларнинг баъзилари, ҳатто қўпол муомала қилиш, дўқ уриш билан серғайрат, серталаб, «қаттиққўлли» раҳбар обрўсига эга бўлиш мумкин, деб ўйлайдилар.

Докладчи, жумладан, Андижондаги 162-трест бинокорлик материаллари комбинатининг директори ўртоқ Хўжаевни ва Пойариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги Охунбобоев номли колхознинг собиқ раиси ўртоқ Расуловни шундай ножўя ҳаракатлари учун танқид қилади.

Биз, дейди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, қўпол муомалада бўладиган ва дўқ урадиган кишиларни қатъиян тартибга чақириб қўйишимиз керак. Одамларга раҳбарлик қилиш — уларга дўқ уриш деган гап эмас. Бақириш, дўқ уриш билан ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Никита Сергеевич Хрущев бундай деган эди: «Қамчин урганингда одам эмас, от ҳам ёмон ишлайди. Агар раҳбар буйруқбозлик билан иш кўришга уринадиган бўлса, бу нарса унинг ўзи раҳбарлик қилаётган кишиларга ақли билан таъсир қилолмаслигини кўрсатади».

Раҳбар киши талабчан бўлиши керак, аммо, шу билан бирга, сезгир ва меҳрибон бўлиши, одамлар билан яхши муомала қилишни ҳам билиши керак. Дўқ уриш ва қўполлик ходимнинг кучи ва маҳкам иродасини кўрсатиб беролмайди. Бунинг аксича, бу нарса унинг кучсизлигини, иродасизлигини, ожизлигини, тутуруқсизлигини, одобсизлигини ва одамларни инонтиришга, уларни онгли ижодий ишларга жалб этишга қодир эмаслигини кўрсатади. Моҳир раҳбар доим осойишталик, вазминлик ва одоб билан ҳаракат қилади, инонтириш методи билан, ўз обрўсининг кучи билан таъсир кўрсатади. Шундай фазилатга эга бўлмаган киши коллективга етакчилик қилиши мумкин эмас.

Кишиларни тўғри тарбияламоқ учун уларни ишлаб чиқаришдагина эмас, балки ишлаб чиқариш коллективидан ташқарида, турмуш ва оилада ҳам билиш муҳимдир. Ваҳолонки, турмуш — шахсий, сирли ўзаро муносабатлар, соҳаси, оиланинг ички ҳаётигагина тааллуқли соҳа, деб ҳисоблаётган корхона ва хўжалик раҳбарларини ҳали ҳам учратиш мумкин.

Бундай ўртоқлар жуда катта хато қилаётганликларини исбот қилиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Коммунистик ижтимоий муносабатлар кишилар ҳаётининг ҳамма томонларига — уларнинг меҳнати ва турмушига сингиб кетиши керак. Владимир Маяковский бу тўғрида жуда яхши айтган эди.

Коммунизм —
бу фақат ер, корхонада
Тўкилган тер билан
ўлчанмас зинҳор.
Балки у
турмушда, уйда-хонада,
Удум-таомилда бўлажак ошкор.

Меҳнат ва турмуш коммунистик ҳаётнинг ажралмас қисмидир. Ҳаёт ва шахсий турмуш хусусий иш эмас, чунки улар ижтимоий манфаатларга ҳам тааллуқли бўлиб, янги кишини шакллантиришда муҳим роль ўйнайди. Киши характери, дунёқараши ва психикасининг кўп хусусиятлари турмушнинг ўзида таркиб топади.

Биздаги оилаларнинг кўпчилигида янги, социалистик муносабатлар қарор топди. Бу муносабатлар ўзаро муҳаббат ва ҳурматга, эркаклар билан хотин-қизларнинг ҳуқуқий тенглигига, шахсий манфаатлар билан жамият манфаатларининг бирлигига, меҳнат ҳамкорлиги ва турмушда ўзаро кўмаклашишга, ота ва онанинг ўз болалари тарбияси учун бир хил даражада жавобгар бўлишига асосланган.

Аммо, эскилик сарқитларидан ҳали халос бўлмаган оилалар ҳам бор. Одам ишлаб чиқаришда яхши ишлаб ва ҳатто илғор, новатор деб ҳисоблангани ҳолда, у оилада, турмушда феодал каби, обиватель каби номуносиб ҳаракатлар қилаётганлиги сингари фактлар учраб туради. Ана шундай иккиюзлама кишиларга кўпинча ҳеч ким эътибор бермайди.

Биз, деб сўзини давом эттиради докладчи, айрим корхоналар, хўжаликлар, муассасалар ва ўқув юртлари раҳбарларининг ўз коллективларини тарбиялашга масъулиятсизлик билан қараётганликларига қатъий чек қўймоғимиз керак. Ҳар бир раҳбар ишлаб чиқариш фаолияти учунгина эмас, балки ҳар бир кишининг маънавий қиёфаси учун, унинг жамиятдаги ва турмушдаги хатти-ҳаракатлари учун ҳам тўла жавобгар бўлиши лозим.

Ўртоқ Ш. Р. Рашидов жиноятга, ҳуқуқ-тартиботларни ва социалистик қонунларни бузувчиларга қарши курашда ишлаб чиқариш коллективларининг ролини бутун чоралар билан ошириш зарурлигига эътиборни жалб этади. Жамоатчиликка хилоф бўлган ана шундай ножўя ишларга қарши, дейди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, барча партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотларини, маъмурий органларни ва бутун жамоатчиликни отлантириш керак. Коллективда ва оилада тарбия ишини кучайтириш — жиноятни ва ҳуқуқ-тартиботларнинг бузилишини тугатишнинг ҳал қилувчи шартидир.

Баъзи оилаларда илдиз отган диний хурофотларни йўқотишда ҳам ишлаб чиқариш коллективининг роли катта. Аҳолининг бир қисми ҳали ҳам руҳонийларнинг, ҳар хил диний мазҳабларнинг таъсири остида қолиб келмоқда. Баъзи оилаларда диний ҳайитлар нишонланади, бола туғилган вақтда оилада ўтказиладиган маросимларда кўпинча диний урф-одатларга амал қилинади.

Тўйларни ўтказишда эски, диний сарқитлар ҳали кўп сақланиб қолган. Баъзи жойларда қалин тўлаш каби шармандали урф-одат давом этмоқда. Кўпинча шундай бўладики, одамлар кўп йиллар мобайнида жамғарган пулларнинг ҳаммасини тўйга сарф қилиб қўядилар, қарздор бўлиб қоладилар ва шундан кейин узоқ вақт мобайнида ўзлари учун энг зарур нарсалардан ҳам тийилиб туришга мажбур бўладилар.

Беш боланинг онаси мана нималарни ёзади: «Эски урф-одатлар жонимизга тегди. Ўғилни уйлантирмоқ учун қаллиқнинг ота-онасига кўп миқдорда қалин — 500 сўм пул, 200 килограмм ун, камида 80 килограмм гуруч, 50 килограмм мева, 2 қўй, 9 сидра кийим бериш керак. Бундай ортиқча сарфларнинг нима кераги бор? Буларни қаердан олиш керак? Ёш йигит бундай маблағларга эга бўлмаганлиги учун кўпинча ўз маъшуқасига уйлана олмайди. Биз кўп аёллар номидан маҳаллий давлат органларига, депутатларга, район раҳбарларига, маданият ходимларига, маҳаллаларда яшовчи коммунист ва комсомолларга мурожаат қилиб, ўтмишнинг ана шу сарқитларидан қутулишда, янги, маданий тўйлар ўтказишда ёрдам беришларини сўраймиз. Йигит ва қиз бир-бирини севар эканлар, ота-оналари, дўстлари ва яқин кишилари орасида кичкина бир маросим ўтказиб, турмуш қура берсинлар. Одамлар келин ва куёвга бахт-саодат тилаб қолсинлар. Шу билан иш тамом. Бунда ота-оналар ҳам қийналиб қолмайди, келин-куёвлар ҳам бахтиёр бўлади».

Бу хатни шарҳлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Унда кишиларнинг юрак сирлари, туйғу ва ташвишлари ифода этилган. Унда замонанинг талаби акс эттирилган.

Бундай сарқитлар, албатта оммавий тус олган эмас. Бу сарқитлар онда-сонда учраб турса ҳам, уларнинг такрорланишига йўл қўймаслик керак. Бу сарқитларга қарши кураш бўшаштирилар экан, идеология ишимизнинг ўткир тиғи бу сарқитларга қарши қаратилмас экан, улар авж олиб кетиши мумкин. Афсуски, баъзи кишилар буни тушунмаётирлар.

Докладчи айтадики, эскилик сарқитларига бепарво қараб туриш мумкин эмас. Партия ташкилотлари бу сарқитларга қарши қатъий кураш олиб боришлари, шундай сарқитларга муккасидан кетган кишиларни жамоатчилик қаттиқ қоралайдиган вазиятни вужудга келтиришлари керак. Оилада эски одат ва расм-русумларга риоя қилиниб, маросимлар ўтказилишига бефарқ ва бепарво муносабатда бўлишга қатъий чек қўймоқ керак.

Ўртоқ Ш. Р. Рашидов хотин-қизларга нисбатан эскича муносабатда бўлиш ҳолларига қарши курашни кучайтириш масалаларига батафсил тўхталиб ўтади. Бизда, дейди у, ана шу сарқитларни йўқотиш учун шубҳасиз кўп иш қилинди. Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистон хотин-қизларининг тақдири тубдан ўзгарди. Ўтмишда ҳуқуқсиз бўлган ва таҳқир этилган ўзбек хотин-қизлари ижодий яратувчилик ишларининг порлоқ йўлига чиқиб олдилар ва янги ҳаётнинг актив бинокорлари бўлиб қолдилар. Биз талантли хотин-қизларимиз — ишчилар ва колхозчилар, партия, давлат ва хўжалик органларининг раҳбарлари, фан ва маданият арбоблари билан ҳақли суратда фахрланамиз.

Аммо, республикада феодал-бойларча муносабат сарқитлари ҳали йўқотилган эмас. Хотин-қизларни паранжи-чачвон ёпиниб юришга мажбур этиш, уларнинг жамоат ҳаётида иштирок қилишларига йўл қўймаслик, балоғатга етмаган қизларни эрга бериш, хотин-қизларнинг номуси ва иззат-ҳурматини таҳқир этиш каби ярамас ҳоллар учраб туради. Докладда хотин-қизларга нисбатан феодал-бойларча муносабатда бўлиш сарқитларига доир фактлар келтирилади, бундай сарқитлар Бухоро, Самарқанд, Қарши, Марғилон шаҳарларида, Ғиждувон, Вобкент, Пастдарғом, Самарқанд, Наманган ва Яккабоғ районларида ва бошқа жойларда юз бермоқда.

Бу ярамас ҳолларнинг рўй бераётганлигига сабаб шуки, дейди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, баъзи партия ташкилотлари одамларни яхши билмайдилар, уларнинг оилавий турмуши билан қизиқмайдилар ва ножўя ишларнинг олдини олиш учун ўз вақтида зарур чораларни кўрмайдилар. Партия комитетлари бундай фактларга кўпинча принципиал сиёсий баҳо бермайдилар, коммунистларни, комсомолларни, кенг жамоатчиликни феодал-бойларча муносабат сарқитларига қарши курашга отлантирмайдилар. Бундан буён шу тарзда иш олиб бориш мумкин эмас.

Эркаклар ва, ҳатто айрим интеллигентлар, шу жумладан раҳбар ходимлар ҳам хотинлари билан меҳмондорчиликка, клуб, кино-театрга, лекцияларга ва тантанали кечаларга боришни ўзлари учун эп кўрмайдилар. Ахир, бундай ярамас ҳолларга тоқат қилиб бўладими? Кўп оилаларда меҳмонлар келган вақтда хотин-қизлар одатда зиёфатда қатнашмайдилар, улар зиммасига дастурхон безаш вазифасигина юкланади.

Баъзи бировлар буни майда-чуйда бир иш деб ўйлайдилар. Йўқ, бу майда-чуйда иш эмас. Хотин-қизларга нисбатан феодал-бойларча муносабатда бўлиш худди шу нарсадан бошланади.

Ичкиликбозлик — ўтмишнинг энг жирканч сарқитларидан биридир. Ичкилик балосига мубтало бўлган кишилар ҳали оз эмас. Баъзи оилаларда йиллик даромаднинг талайгина қисми ичкиликка сарф қилинади. Шунинг учун ҳам «Ишлаган пул топади, ичкилик ичган пул йўқотади» деган халқ мақоли бежиз эмас.

Ичкиликбозликка қарши қатъий кураш олиб боришимиз керак. Ичкиликбозлик бошга битган балодир. У, кишиларнинг соғлиғини барбод этади, оилавий турмушни бузади, кишини куч ва иродадан маҳрум этади, топширган ишга совуққонлик билан қарайдиган қилади, меҳнат унумдорлигини пасайтиришга, брак маҳсулот чиқаришга, прогул ва аварияларга сабаб бўлади. Ичкиликбозлик ошна-оғайнигарчиликни, бир-бирини ўринсиз қўллаш, қариндош-уруғчиликни ва принципсизликни вужудга келтиради, жиноятга бошлайди.

Бинобарин, ўтмишнинг кишилар онгидаги ва феъл-атворидаги сарқитларини йўқотмоқ учун ҳали жуда кўп иш қилиш керак. Биз коммунистик ахлоқ ва одоб нормаларини сабот билан кишиларнинг турмушига, уларнинг ижтимоий ва шахсий муносабатларига жорий қилишимиз керак.

Коммунистик меҳнат йўлидаги ватанпарварлик ҳаракати бу вазифани ҳал этишда муҳим роль ўйнайди. Коммунистик меҳнат ҳаракатида юксак ишлаб чиқариш кўрсаткичлари учун, янги техникани эгаллаш учун кураш, билимларни эгаллашга, фикр доирасини кенгайтиришга бўлган интилиш, кишилар ўртасидаги янги муносабатлар ва турмушда коммунистик асосларни ривожлантириш узвий равишда бирга қўшилиб кетади.

Бутун мамлакатда бўлгани каби бизнинг республикамизда ҳам коммунистик меҳнат ҳаракати кенг ривожланмоқда. Бу ҳаракатда неча ўн минглаб ишлаб чиқариш коллективлари ва неча юз минглаб илғор ишчилар, колхозчилар ҳамда хизматчилар қатнашмоқда.

Саноатда ва қишлоқ хўжалигида юксак маънавий фазилатларга эга бўлган ажойиб кишилар ўсиб етишди. Умумдавлат манфаатлари улар учун ҳар нарсадан азиздир. Бизнинг халқимиз шонли пахтакор механизаторлар — опа-сингил Охуновалар, Валентин Тюпко, Жавод Кўчиев, Мелиқўзи Умрзоқов, Искандар Юсупов, маккажўхорикор Люба Ли, саноат ва қурилишнинг донги кетган илғорлари Татьяна Кардаш, Низом Ғозиқулов, Лидия Дудина, Саид Нуриддинов, Абдулла Воҳидов ва бошқа кўп кишиларнинг номларини меҳр-муҳаббат билан тилга олмоқда. Булардан ҳар бирининг юзларча ва мингларча издошлари бор. Шахсий манфаатлар билан ижтимоий манфаатлар бирлиги уларнинг иши ва онгига сингиб кетган.

Аммо, шундай бўлса ҳам, коммунистик меҳнат ҳаракатини ташкил қилишда кўпгина катта камчиликлар бор. Группа тарзида ва якка-якка қабул қилинадиган мажбуриятлар кўпинча ишлаб чиқариш, маданий-маиший ва ахлоқ-этика характеридаги кўп масалаларни ўз ичига олмайди. Ишлаб чиқаришдаги меҳнатида ҳам, жамоат ҳаётида ҳам, турмуш маишатида ҳам ҳеч қандай ўрнак кўрсатмаётган кишилар кўпинча коммунистик меҳнат коллективи деган юксак номни олишга сазовор бўлган коллектив аъзолари қаторига кириб қоладилар.

Биз коммунистик меҳнат ҳаракатига раҳбарликни кескин суратда яхшилашимиз керак. Партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, шунингдек корхона ва хўжаликларнинг раҳбарлари бу ҳаракат қатнашчиларининг умумий тайёргарлиги, техника ва сиёсий билимларини оширишлари учун, маданий савияларини кенгайтиришлари учун зарур шарт-шароитларни яратиб бериш тўғрисида доим ғамхўрлик қилишлари лозим. Бу мусобақанинг бориши ва якунларини ҳамма жойда билдириб туриш ва илғорлар тажрибасини кенг ёйиш зарур.

Шуни доим эсда тутиш керакки, коммунистик меҳнат ҳаракатини турмушни коммунистларча ташкил этиш учун кураш билан боғлаб олиб бориш — коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида энг муҳим вазифаларнинг биридир.

Биз ишни шундай уюштирмоғимиз керакки, ижтимоий фойдали меҳнат, ишлаб чиқариш, барча ишлаб чиқариш коллективлари ва кишиларнинг турмуши доим ўзаро узвий боғланган бўлсин, бир-бирларига ҳамиша таъсир кўрсатсин. Бунга эришиш — янги кишини шакллантириш вазифасини муваффақиятли ҳал этиш учун, одамларнинг ижодий активлигини ва меҳнат унумдорлигини узлуксиз ўстириш учун, социалистик ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш ва турмушни коммунистик негизда қайта қуриш учун, ҳар бир оилани жамиятимизнинг барқарор, жипс ва аҳил ўчоғига айлантириш учун мустаҳкам асос яратиш, демакдир.

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ МАДАНИЙ-МАИШИЙ ЭҲТИЁЖЛАРИНИ ТЎЛАРОҚ ҚОНДИРАЙЛИК

Ўртоқ Ш. Р. Рашидов ижтимоий турмушнинг аҳволига доир масалаларга ўтиб, унинг инсон ҳаётидаги роли ғоят катта эканлигини таъкидлайди. Ижтимоий турмуш уй-рўзғордаги бутун ишларни минимум даражага келтириши, бу ишларни ижтимоий ишлаб чиқариш доирасига кўчириши, оила турмушини коммунистик негизда қайта қуриши керак.

Турмуш маданиятини оширишнинг ва меҳнаткашларнинг коммунистик онглилигини ўстиришнинг энг асосий шарти уларни ҳамма қулайликларга — водопровод, канализация, электр, газ, радио ва телевидениеси бўлган шинам, замонавий уй-жой билан таъминлашдан иборат. Бу вазифанинг ҳал этилиши доимо эътиборимиз марказида туриши зарур.

Республика партия ташкилоти КПСС Марказий Комитетининг ва Иттифоқ ҳукуматининг ғоят катта ёрдамига таяниб, уй-жой қурилишини ривожлантириш ва аҳоли яшайдиган пунктларни қайта қуриш юзасидан кўпгина ишлар қилди. Фақат кейинги беш йил ичида шаҳарларда ва посёлкаларда қарийб 9,5 миллион квадрат метр уй-жой биноси фойдаланишга топширилди, колхозларда эса 86 мингдан кўпроқ уй қурилди. Бу эса Совет ҳокимияти барпо этилганидан бери ўтган даврда қурилган ҳамма биноларга деярли тенг келади ва шундан илгариги беш йилликдагига қараганда уч баравар кўпдир.

Бизда йирик индустриал ва маданий марказларга айланган янги шаҳарлар қад кўтарди. Республикамиз пойтахти — Тошкент, область ва район марказлари, ишчи посёлкалари ва колхоз посёлкалари реконструкция қилинмоқда, ҳамма йирик шаҳарларда янги уй-жой массивлари барпо этилди.

Бу йил уй-жой қурилиши кенг тус олди. Шу йилнинг ўзида умумий сатҳи 1 миллион 729 минг квадрат метрга тенг уй-жой биноларини фойдаланишга топшириш мўлжалланмоқда.

Бироқ, айрим раҳбарларнинг айби билан уй-жой қурилиши соҳасида жиддий камчиликларга ва нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Баъзи жойларда уй-жой майдонларини фойдаланишга топшириш планлари бажарилмаётир ва бу мақсадлар учун ажратилган капитал маблағларнинг каттагина қисми фойдаланилмасдан қолаётир.

Қишлоқдаги уй-жой қурилиши соҳасида айниқса кўп камчиликларга йўл қўйилмоқда. Колхозлар уй-жой қурилишига кўплаб маблағ ажратмоқдалар, лекин бу маблағлардан яхши фойдаланилмаётир. Уй-жойларни фойдаланишга топшириш планлари бажарилмаётир, қурилиш сифати паст, таннархи эса баланд. Шундай ҳоллар ҳам бўладики, янги уйларга йиллар бўйи одамлар кўчиб кирмасдан, улар яроқсиз ҳолга келиб қолмоқда.

Чироқчи ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ленинград» колхозида янги қурилган 20 та, Пастдарғом ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Чимбойобод» колхозида 85 та уй, Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Гулистон» колхозида 61 та уй бир неча йилдан бери бўш ётибди. Бошқа кўпгина колхозларда ҳам бўш ётган уйлар бор.

Нима учун бундай бўлаётир? Бунинг сабаби шуки, колхозлардаги янги уйлар баъзан пала-партиш қурилади, тўла-тўкис битказилмасдан фойдаланишга топширилади, колхозчилар эса бундай уйларга кўчиб ўтишни истамайдилар.

Колхозларда уйлар қурилаётганида аҳоли яшайдиган пунктлар қурилишининг бош планига ҳамма вақт ҳам риоя қилинаётир, деб бўлмайди. Айрим жойларда уйларни ҳали ҳам эскича қуришни давом эттирмоқдалар. Девор билан ҳовлини ўраб олишдан ҳали ҳам воз кеча олмаётирлар. Девор эса, эскича ҳаёт тарзининг таянчи бўлиб, оиладан бой-феодалларча сарқитни йўқотишга халақит бермоқда.

Бу камчиликлар қишлоқларнинг тарқоқлигини, хутор системасини тугатиш вазифасини ҳал этишга тўсқинлик қилмоқда. Республикамизда айниқса Хоразм, Бухоро, Қашқадарё областларида ва Қорақалпоғистон Автоном республикасида майда посёлкалар ва хуторлар ҳали ҳам кўп. Хутор системаси жамоат ишлаб чиқаришини ривожлантиришга халақит беради, сиёсий-тарбиявий ишларни ташкил этишни ҳамда аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни ғоят қийинлаштиради, қишлоқлардаги ҳамма меҳнаткашларга кундалик ғоявий таъсир кўрсатиб туриш имконини бермайди.

Шинам уйлари, коммунал ва маиший корхоналари, маданий ва медицина муассасалари бўлган шаҳар типидаги посёлкаларни комплекс тарзда қураётган колхозларимиз ҳали ҳам кўп эмаслигини нормал ҳол деб бўлмайди.

Бунинг сабаби имконият йўқлигида эмас, балки бу ишга эътибор берилмаётганлигидадир. Одамга ғамхўрлик биринчи ўринга қўйилган, инсон ҳақида доимо меҳрибонлик кўрсатилаётган жойларда коммунистик посёлкалар барпо этиш учун имкониятлар топилмоқда.

Масалан, Ҳазорасп ишлаб чиқариш бошқармасидаги Нариманов номли колхозни олиб кўрайлик. Колхоз раҳбарлари одамлар ҳақида, колхозчиларнинг эҳтиёжларини қондириш ҳақида, уларнинг турмушини яхшилаш тўғрисида астойдил ғамхўрлик қилмоқдалар. Бу ерда ҳозиргачаёқ қурилган 420 шинам уйларга колхозчилар кўчиб киришган, жуда яхши мактаблар, болалар муассасалари, колхозчилар учун дам олиш уйи, касалхона, туғруқхона, клуб, кутубхона, новвойхона, ошхона, ҳаммом, кир ювиш хонаси, сартарошхона, водопровод, газ, радиоузел бор. Ҳамма колхозчиларнинг уйи электрлаштирилган ва радиолаштирилган. Колхоз 1965 йилда хутор системасини батамом йўқ қилади.

Бундай хўжаликлар ҳамма областларда бор. Умуман Андижон областида колхоз посёлкалари қуриш тузук бораётир. Бироқ, республиканинг бир қанча колхозларида бу муҳим ишга жуда кам эътибор берилаётир.

Биз колхоз посёлкалари қурилишига ўз муносабатимизни ўзгартиришимиз, уларни бош планларга қатъий риоя қилган ҳолда қуришимиз керак. Архитекторлар ва лойиҳачилар қишлоқларни қуриш планларини, уй-жой бинолари ва маданий-маиший объектлар лойиҳаларини замонамиз руҳига жавоб берадиган ва коммунизмнинг актив қурувчиси — совет кишисига муносиб қилиб тузишлари керак.

Яқинда республикада «Узглавколхозстрой» деган махсус ташкилот тузилди. Бу ташкилот зиммасига катта вазифалар юклатилган. Бу ташкилот ишлаб чиқариш объектларини қуриш ҳамда бош планлар асосида колхоз қишлоғи қиёфасини ўзгартириш билан актив шуғулланмоғи, колхозчилар учун ҳамма қулайликлари, ҳамма замонавий коммуникациялари бўлган қулай уйлар қурмоғи зарур.

Биз ўз олдимизга 1970 йилгача хутор системасини тугатиш, қишлоқлардаги ҳамма аҳоли яшайдиган пунктларни қайта қуришни тугаллаш вазифасини қўйишимиз, ҳамма жойларда водопровод, канализация, электр, газ, радио ва телевидениега эга бўлган, зарур маданий-маиший муассасаларга, чиройли кўчалар ва паркларга эга бўлган шаҳар типидаги замонавий посёлкалар барпо этишимиз зарур. **Бу эса меҳнаткашлар турмушини юксак даражада маданиятли қилиш учун курашда республика партия ташкилотининг бош йўли бўлиб қолмоғи керак.**

Совхоз посёлкалари қурилишини тубдан яхшилаш талаб қилинади. Бу соҳада жуда кўп камчиликлар бор. Шуниси ажабланарлики, Госплан, Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги ҳамда республика «Госстрой»и янги совхозларни планлаштириш ва қуриш вақтида мактаблар, клублар, кутубхоналар, радиоузеллари, касалхоналар, мактабгача ёшдаги болалар муассасалари ва бошқа маданий-маиший объектлар қурилишини кўзда тутмабдилар.

Бу, катта хатодир. Ана шунинг натижасида совхозларда ишчи кучи мустаҳкамланиб қолмаётир ва янги ерларни ўзлаштиришда жиддий қийинчиликлар вужудга келаётир.

Бу хатони қатъиян тузатиш зарур. Биз ҳамма совхозларда комплекс қурилишни таъминламоғимиз керак. У ерларда каналлар ва турли сув хўжалик иншоотлари билан бир қаторда замонавий коммуникацияли ва маданий-маиший муассасалари бўлган обод посёлкалар барпо этиш керак. Мирзачўлда худди шундай қилинаётир. Мирзачўлда қилинган ишлар — Коммунистик партия, унинг Марказий Комитети ва шахсан Никита Сергеевич Хрущев янги ерларни ўзлаштираётган қўриқ ерликларимиз ҳақида кўрсатаётган ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир. Биз ҳамма жойда худди шундай қилишимиз керак. Қўриқ ерларни ўзлаштираётган қаҳрамонларимиз кундалик ғамхўрлик ва эътиборга муносиб ва сазовордирлар.

Янги посёлкалар қуриш билан бир қаторда мавжуд аҳоли яшайдиган пунктларни, ишчи посёлкаларини, район марказлари ва шаҳарларни янада ободонлаштириш ҳақида кўпроқ ғамхўрлик қилиш керак. Бу эса коммунал хўжаликнинг ривожланиш даражаси билан чамбарчас боғлангандир.

Кейинги йилларда республикада бу соҳада кўпгина ишлар қилинди. Водопровод ва канализация шохобчалари кенгайтирилди, маиший эҳтиёжларга электр энергияси бериш кўпайтирилди, уй-жой биноларини газ билан таъминлаш соҳасида катта ишлар қилинди. Бироқ, бу ҳали етарли эмас.

Республика аҳолисининг каттагина қисми ҳали ҳам марказлаштирилган сув таъминотидан фойдаланмаётир. Канализация соҳасидаги аҳвол янада ёмон. Бироқ, бу масалаларга планлаштириш органлари ҳам, маҳаллий партия, совет ва хўжалик ташкилотлари ҳам етарли эътибор бермаётирлар.

Биз аҳволни тезда тузатиб олишимиз зарур. Биз меҳнаткашларнинг водопровод ва канализациядан ҳамма жойда фойдалана олишларига эришмоғимиз керак. Бу проблемани ҳал этмоқ учун ҳамма ресурслардан, ҳамма резервлардан фойдаланиш лозим.

Аҳоли яшайдиган пунктларни электрлаштириш ишини янада яхшилаш талаб қилинади. Республикада ва, айниқса қишлоқ жойларда коммунал маиший эҳтиёжларга электр энергияси бериш ҳали етарли эмас. Электр бўлмаса, турмуш маданиятини ошириш мумкин эмас. Энергетика ва электрлаштириш министрлиги кўпроқ ташаббус кўрсатиши, қишлоқларни электрлаштириш ишига чинакам бошчилик қилиши лозим.

Биз шаҳарларни, ишчи посёлкаларини, қишлоқларни ва хонадонларни газ билан таъминлаш суръатларини ҳам жадаллаштиришимиз лозим.

Аҳоли яшайдиган пунктларни ободонлаштиришга ажратилаётган маблағлардан бир қанча жойларда етарли даражада самарали фойдаланилмаётир. Йўл-кўприк қуриш ишлари суст олиб борилаётир. Ер ости коммуникациялари — алоқа ва электр линиялари, водопровод, газ қувури ва канализация қурилиши ва ремонти соҳасидаги ишларнинг нотўғри ва мослаштирилмасдан олиб борилаётганлиги шаҳар ободончилигига катта путур етказмоқда. Бу ҳол яқиндагина асфальт ётқизилган кўчаларни бузишга олиб келмоқда, бу эса қўшимча маблағ сарфлашни талаб қилмоқда. Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ва қурилиш ташкилотлари бу ишда тартиб ўрнатишлари зарур.

Аҳоли яшайдиган пунктларнинг санитария жиҳатдан тозалигини ташкил этиш масалалари доимий эътиборни талаб қилади.

Шаҳар ва қишлоқларни кўкаламзорлаштириш, уларда парклар, хиёбонлар, гулзорлар барпо этиш ободончилик ишларининг зарур шартидир. Республикада бу соҳада катта иш олиб борилмоқда, ҳар йили неча ўн миллионлаб кўчат ўтқазилмоқда. Бироқ, кўкаламзорлаштириш ишларининг кўлами уй-жой қурилишининг ҳажми ва суръатларидан ҳали ҳам орқада қолмоқда. Биз ҳамма шаҳарларда ва қишлоқларда бу ишни кучайтиришимиз керак. Тошкент эса бу соҳада Москва, Ленинград ва Киевга тенглашиб олиши зарур.

Халқ истеъмоли товарлари ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш аҳоли турмушининг маданиятини оширишда муҳим ўрин эгаллайди. Республикада бу товарларни ишлаб чиқариш муттасил кўпайиб бормоқда. Бироқ, аҳолининг хилма-хил эҳтиёжлари ҳозирча тўла қондирилмаётир. Ўрта Осиё Халқ хўжалиги кенгашининг енгил саноат бош бошқармаси, тўқимачилик-трикотаж ва ипак саноати бошқармаси, ёғочсозлик ва қоғоз саноати бошқармаси корхоналари ишлаб чиқарган товарларнинг сифати пастлиги хусусида ҳам шикоятлар келиб турибди.

Биз бу камчиликларни бартараф этиш юзасидан таъсирли чоралар кўришимиз керак. Саноат корхоналари савдо ташкилотлари билан биргалашиб харидорлар талабини чуқур ўрганиши, республиканинг иқлим шароитини ҳисобга олиб ўз ишларини шунга асосан қуришлари керак бўлган пайт аллақачоноқ етган.

Кейинги йилларда республикада савдо ва умумий овқатланишни ривожлантириш соҳасида муайян ижобий натижаларга эришилди, магазинлар ва ошхоналарнинг шохобчалари анча кенгайтирилди. Шу йилнинг ўзида юзларча чакана савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, Андижон, Фарғона ва Наманганда катта универмаглар, Самарқандда иккита универмаг ва Тошкентда марказий универмаг ишга туширилади.

Бироқ, савдо-сотиқ ишларини ташкил этишда айниқса қишлоқларда кўпгина нуқсонлар бор. Баъзи жойларда раҳбарларнинг нўноқлиги ва масъулиятсизлиги натижасида аҳолини энг зарур товарлар билан таъминлашда узилишлар бўлишига йўл қўйилмоқда. Магазинларда кўпгина рўзғор буюмлари йўқлиги ҳақида шикоятлар тушмоқда. Тошкентликлардан бири бундай деб ёзади:

«Менга газ плитасининг бир детали керак бўлиб қолди. Мен шаҳардаги хўжалик магазинларининг ҳаммасини айланиб чиқдим, лекин ҳамма жойда йўқ деган бир хил жавобни эшитдим. Маълум бўлишича, газ плитасининг деталлари умуман сотилмас экан. Кейин билсам, бундай деталь райгазда бўлар экан. Ўша ерга мурожаат қилдим.

(Давоми учинчи бетда).

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

(Давоми. Боши 1, 2-бетларда)

У ерда жуда кўп саволлар ёзилган анкета тутқизишиб, уни икки нусхада тўлдиришимни ва омонат кассасига 60 тийин тўлашимни таклиф қилишди. Бироқ, мен бу мураккаб анкетанинг саволларига тушуна олмасдан, мутахассислардан ёрдам сўраб мурожаат қилишга мажбур бўлдим. Бу ишларнинг ҳаммасига уч кун кетди. Наҳотки, рўзғор буюмлари қаторида бу деталларни ҳам магазинларда сотишни ташкил этиб бўлмаса?»

Масала тўғри қўйилган. Хатда келтирилган факт меҳнаткашларнинг эҳтиёжларига бепарво қарашнинг яққол далилидир.

Умумий овқатланиш корхоналари ишида кўпгина камчиликлар бор. Ошхоналар, кафелар ва шу сингарилар етишмаётганлиги учунгина эмас, балки уларда тайёрланаётган овқатларнинг тури чекланганлиги, бемазалиги, нархининг эса баландлиги натижасида кўпгина меҳнаткашлар уларнинг хизматидан фойдалана олмаётирлар. Ярим фабрикатлар, қоғозга ўроғлиқ озиқ-овқат товарлари, кулинария маҳсулотлари сотиш ҳали ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Қишлоқларда умумий овқатланишни ташкил қилишнинг аҳволи янада ёмон. Қишлоқ жойларда ошхоналар ва новвойхоналар сира ҳам етарли эмас.

Биз бундай аҳволга бефарқ қарай олмаймиз. Шуни ҳисобга олиш керакки, умумий овқатланиш жамиятнинг моддий ва меҳнат ресурсларини тежашни таъминлабгина қолмасдан, балки оила турмушини тубдан ўзгартиради, хотин-қизларни рўзғор ишларидан озод қилади.

Харидорларга хизмат кўрсатиш маданияти тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтиш керак. Бу соҳадаги камчиликлар ҳаммадан ҳам кўп. Совет савдоси қоидаларини бузишдан иборат шармандали фактлар тугатилмаган.

Савдо министрлиги, «Ўзбекбирлашув», маҳаллий партия ва совет ташкилотлари савдо ва умумий овқатланишни ташкил этиш масалалари билан жиддий шуғулланмоқлари, савдо ходимларини танлаш ва тарбиялаш ишини тубдан яхшиламоқлари зарур. Савдо — катта сиёсат соҳаси эканлигини доимо эсда тутиш лозим. Одамларнинг ўсиб бораётган талабларини қондириш ҳам, уларнинг турмуш маданиятини ошириш ҳам ва, ҳатто омманинг сиёсий кайфияти ҳам кўп жиҳатдан савдо ходимларига боғлиқдир.

Меҳнаткашлар эҳтиёжларининг қондирилиши кўп жиҳатдан маиший хизматнинг қандай ташкил этилганлиги билан белгиланади. Бизда маиший хизмат кўрсатиш доираси кенгайиб бормоқда. Етти йиллик бошланганидан бери маиший устахоналарнинг шохобчалари деярли икки ярим баравар ортди. Ўтган йилнинг ўзида маиший хизмат кўрсатадиган 28 та йирик комбинат ва 888 устахона очилди. Республикада махсус «Узглавбыт» бошқармаси ва унинг жойлардаги органлари ташкил этилди. Улар маиший корхоналар шохобчаларини янада кенгайтириш, ихтисослаштириш ва механизациялаш соҳасида иш олиб бормоқдалар.

Айни вақтда бу муҳим ишга маҳаллий Советлар, партия, касаба союз, хўжалик ташкилотлари ҳали ҳам кам эътибор бераётганлигини айтиб ўтиш керак. Аҳолига маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш учун мавжуд имкониятлардан етарли фойдаланилмаётир.

Меҳнаткашлар маиший корхоналарнинг иш сифатидан жиддий нолимоқдалар, заказларнинг бажарилиш муддати узайтириб юборилаётганлигидан, баъзи магазинлар сингари кўпгина устахоналар ҳам одамлар ишда банд бўлган соатлардагина ишлаётганлигидан ва шу сабабли уларнинг хизматидан фойдаланиш қийин бўлаётганлигидан шикоят қилмоқдалар.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш даражасини ҳозирги замон талаблари даражасига етказиш учун биз ҳали жуда кўп иш қилишимиз керак бўлади. Бунда қишлоққа алоҳида эътибор бериш зарур. Ҳар бир район марказида маиший хизмат кўрсатишнинг ҳамма турлари бўлган катта комбинат барпо этилиши, аҳоли яшайдиган жойларда бу комбинатнинг қабул пунктлари бўлишига эришмоқ керак.

Ижтимоий хизмат кўрсатиш доираси тўхтовсиз кенгайиб бориши даркор. Маиший хизмат кўрсатиш органлари квартираларни ускуналаш, ремонт қилиш ва йиғиштириш, кийим-бошларни ювиб бериш, болаларга қараш, хотин-қизларнинг рўзғор ишларини енгиллаштириш вазифаларини ўз зиммаларига олишлари, оилавий тантаналарга, шаҳардан ташқарига сайр қилишларга ва шу сингариларга хизмат кўрсатадиган асбоб-ускуналарни ижарага бериш пунктларини кўпайтиришлари лозим. Қисқаси, улар меҳнаткашларга самарали, юксак унумли меҳнат қилиш, маданий дам олиш ва ҳар томонлама камол топиш учун ҳамма шароитларни яратиб беришлари керак.

Турмуш маданиятининг жуда муҳим элементи бўлган коммунал ҳаммомларни кўпайтиришга катта эътибор бериш талаб қилинади. Ҳаммом — кишилар озодалигининг, гигиена ва сиҳат-саломатлигининг гаровидир. Афсуски, бизда, айниқса қишлоқда ҳаммомлар ҳали оз. Кирхоналар ҳақида ҳам худди шу гапни айтиш мумкин.

Бундай аҳволни сира нормал деб бўлмайди. Коммунал хўжалик министрлигидан ва унинг маҳаллий органларидан, колхоз ва совхоз раҳбарларидан ҳаммом-кирхона хўжалигини янада кенгайтириш учун қатъий чоралар кўришни талаб қиладиган пайт келди.

Шаҳар ва шаҳарлараро транспортнинг, автостанциялар, темир йўл вокзаллари, аэропортлар ва алоқа органларининг иши тўғрисида меҳнаткашлар ҳаққоний таъна қиладилар. Чунки уларнинг ишида аниқлик, уюшқоқлик ва оперативлик, хизмат кўрсатиш маданияти кўпинча етарли даражада бўлмайди. Телефон алоқаси суст ривожланмоқда. Газета ва журналлар ўз вақтида етказиб берилмаётганлиги тўғрисида шикоятлар бор. Тегишли министрликлар ва бошқармалар мавжуд камчиликларни бартараф қилиш, транспорт ва алоқанинг меҳнаткашларга намунали хизмат кўрсатишини таъминлаш учун қатъий чоралар кўришлари лозим.

Партия ва Совет ҳукумати одамларнинг соғлиғини сақлаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. Республикада 55 мингдан ортиқ медицина ходими ва 10 мингдан ортиқ даволаш муассасалари, ўнлаб санаторий ва дам олиш уйлари ана шу олижаноб вазифани ҳал қилиш билан шуғулланмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республикада 1965—1970 йилларда санаторийлар ва дам олиш уйларини янада кўпайтириш юзасидан қўшимча тадбирлар тўғрисида қарор қабул қилдилар. Бу қарорда мавжуд шифохоналардаги ўринларни 1650 та кўпайтириш ҳамда уч минг ўринли саккизта янги шифохона қуриш кўзда тутилади. Бу қарорни бажариш — барча ташкилотларнинг, бутун жамоатчиликнинг ишидир.

Партия ва совет ташкилотларининг куч-ғайрати туфайли республикада медицина муассасаларини янада кўпайтириш соҳасида анча иш қилинди. Кейинги беш йил ичида касалхоналардаги ўринлар қарийб 34 минг кўпайтирилди, бу, бундан олдинги 25 йил ичида шу соҳада қилинган ишга тенгдир. Республика касалхоналардаги ўринларни кўпайтиришнинг етти йиллик планини 1961 йилдаёқ бажарди.

Даволаш муассасалари медицина аппаратлари билан анча яхши таъминланди, даволаш ва профилактика тадбирларининг сифати яхшиланди. Ҳомиладорларга ёрдам бериш ҳамда болаларнинг соғлиғини сақлаш ишлари кенг ривож топди.

Медицина ва гигиена билимларини пропаганда қилиш учун жамоатчилик асосларида ташкил қилинган сиҳат-саломатлик университетларидан кенг фойдаланилмоқда. Ҳозир республикада 72 та ана шундай университет ишлаб турибди.

Шўрчи ишлаб чиқариш бошқармасидаги Жданов номли колхозда ташкил қилинган турмуш гигиенаси университетида ишлар яхши йўлга қўйилган. Университет колхозчи аёлларга турмушни қандай қилиб гигиена асосида тузиш кераклигини ўргатади, уларни болаларга қараш, уйни ва ҳовлини озода тутиш, рационал овқатланишни ташкил қилиш қоидалари билан, овқат тайёрлаш ва уни сақлаш усуллари билан таништиради. Бу университетнинг тингловчилари касалликларнинг олдини олиш ҳақида зарур билимлар оладилар, уларга эски урф-одатларнинг зарари ҳақида, бу урф одатлар одамларнинг, айниқса болаларнинг соғлиғига қандай зарар етказиши ҳақида гапириб берадилар. Ҳозиргача 1000 дан кўп аёл университетда ўқиб чиқди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Жданов номли колхознинг яхши ташаббусини маъқуллади ҳамда ундан ўрнак олиб, барча колхоз ва совхозларда турмуш гигиенаси университетлари ташкил этишни тавсия қилди.

Бизнинг республикамизда соғлиқни сақлаш ишларини ривожлантириш соҳасида кўп иш қилинди. Бироқ, бу ишда ҳали камчиликлар ҳам оз эмас, ихтисослаштирилган медицина ёрдамининг бир қанча турлари, айниқса қишлоқ жойларда орқада қолаётганлиги сезилиб турибди. Баъзи касалхоналарда медицина фанининг ва илғор практиканинг замонавий ютуқлари суст жорий қилинмоқда, профилактика тадбирларига зарур эътибор берилмаётир. Айрим медицина ходимларининг беморларга бепарво қараши ҳолларига ҳали хотима берилгани йўқ. Санитария хизматининг қўйилишида камчиликлар бор.

Медицина ходимлари одамларнинг соғлиғига, айниқса оналар ва болаларнинг соғлиғига зарар етказадиган эски урф-одатларга қарши суст курашмоқдалар. Бола эмизадиган оналарнинг рўза тутиши болаларнинг соғлиғига ҳалокатли таъсир кўрсатади, шунингдек болаларни бешикда боқиш боланинг рахит касаллигига ва буйракка тош келиш касаллигига мубтало бўлишига олиб келади.

Баъзи оилаларда ота-оналар қизларнинг физкультура ва спорт билан шуғулланишларига рухсат бермайдилар. Бу эса уларнинг жисмоний ўсишига салбий таъсир кўрсатади.

Аҳоли турмушининг маданиятини юксалтиришда медицина ходимларининг ролини бутун чоралар билан оширишимиз керак. Соғлиқни сақлаш министрлиги врач ва ўрта медицина ходимлари кадрларини тайёрлашни яхшилаши, уларнинг областлар ва районларга бир меъёрда тақсимланишини таъминлаши, маҳаллий партия ва совет органлари эса уларнинг ишлаши учун ҳамма шарт-шароитни яратиб беришлари лозим.

Тошкент шаҳридаги шошилинч ёрдам клиника касалхонасининг, медицина тез ёрдами станцияси ва бошқа даволаш-профилактика муассасаларининг, шунингдек илмий тадқиқот муассасаларининг медицина ходимлари яхши ташаббус кўрсатдилар. Улар медицина хизматини ва қишлоқ меҳнаткашларининг соғлиғини сақлашни янада яхшилаш учун узоқ районларга доимий ишга бориш истакларини билдирдилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бу ажойиб ташаббусни қизғин қўллаб-қувватлади ва маъқуллади. Шундай қилиш керакки, Тошкент медицина ходимларининг ватанпарварлик ташаббуси республикадаги ҳамма шаҳарларнинг медицина жамоатчилиги ўртасида кенг қўллаб-қувватлансин.

Турмуш маданиятини ошириш, меҳнаткашларнинг актив ишлаб чиқариш ва жамоат фаолияти учун, оналарнинг меҳнатини енгиллаштириш учун шарт-шароит яратиб бериш болалар муассасаларини ривожлантириш билан маҳкам боғлангандир.

Республикада кейинги йиллар ичида бу соҳада анча иш қилинди. Лекин, ҳозирги куннинг талабларини назарга олганда, бизда болалар боғчалари, яслилари, мактабдан ташқари болалар муассасалари ҳали етарли эмас. Бундай муассасалар қишлоқларда айниқса кам.

Бу проблема осон эмас, албатта. Уни ҳал этиш учун кўп куч, ғайрат сарфлаш, қатъият кўрсатиш, зўр бериб ишлаш керак. Бу соҳада ишнинг бўшаштириб юборилишига сира йўл қўйиш мумкин эмас. Биз болалар муассасаларини бутун чоралар билан кўпайтиришимиз, бунинг учун корхоналарда, колхозларда, касаба союз ташкилотларида, министрликларда ва бошқармаларда мавжуд бўлган ҳамма имкониятлардан фойдаланишимиз керак. Шу мақсадлар учун ажратилган давлат ва кооператив маблағларидан тўла фойдаланиш лозим.

Биз колхоз ва совхозларда мавсумий болалар боғчалари ва яслилари ташкил қилиш ва уларнинг ишини яхшилаш тўғрисида, бу муассасаларда болалар учун қулайлик яратиб бериш тўғрисида, болаларнинг тўғри овқатланишини ва тарбияланишини таъминлаш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилишимиз лозим.

Сўнгра ўртоқ Ш. Р. Рашидов узоқ яйловлардаги чўпонларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш масалаларига алоҳида тўхталиб ўтади, бу ишдаги камчиликларни очиб ташлайди. У, жумладан, Қарши, Яккабоғ, Косон, Ғузор партия комитетлари ва район ижроия комитетларини ва уларнинг раҳбарлари Бузруков, Хушвақтов, Ҳаққулов, Маҳамадқулов, Эшонқулов, Шерқулов ҳамда Маҳмудов ўртоқларни чорвадорларга бепарволик билан қараганликлари учун танқид қилди. Докладчи дедики, жуда қийин шароитда катта, умумхалқ ишини қилаётган чўпонларга хизмат кўрсатишнинг аҳволи учун барча партия ва хўжалик ходимларининг жавобгар бўлишини талаб қилиш керак. Чўпонлар ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан барча партия ва совет органларининг, республика Госпланининг, министрликлари ва бошқармаларининг улар тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилишларига муносибдирлар.

Биз, деди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, ижтимоий хизмат кўрсатиш доирасини бутун чоралар билан кенгайтиришимиз, аҳолининг ҳамма категорияларига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашимиз зарур. Саноат ва қурилиш ходимлари, дала меҳнаткашлари ва хизматчилар, ўқувчи ва студентлар, болалар ва кексалар, сафда туриб ишлаётган ва кўп йиллар фидокорона меҳнат қилгандан кейин ҳаққоний дам олаётганларнинг ҳаммасига доим эътибор билан қараб, ғамхўрлик қилишимиз керак.

Маданий-маиший хизмат кўрсатиш, турмушни коммунистик негизда қайта қуриш ва шу асосда одамларнинг онглилигини ошириш масалалари ҳеч қачон кун тартибидан олиб ташланмайди. Бу масалалар доимо партия ташкилотларининг диққат марказида турмоғи лозим.

ХАЛҚҚА МАДАНИЙ ХИЗМАТ ҚИЛИШ ВА МАЪРИФАТ БЕРИШ ДАРАЖАСИНИ КЎТАРАЙЛИК

Турмуш маданиятини ошириш халқ маълумотини, унинг умумий маданиятини ўстиришга чамбарчас боғлиқ. **«Ишлаб чиқарувчи кучларнинг юксалиши, техника тараққиёти ва ишлаб чиқаришни ташкил қилиш, меҳнаткашларнинг ижтимоий активлигини ошириш, ўз-ўзини бошқариш демократик асосларини ривожлантириш, турмушни коммунистик асосда қайта қуриш,** — дейилади КПСС Программасида, — **кўп жиҳатдан аҳолининг маданий ўсишига боғлиқдир».**

Партиямиз Программасининг бу қоидаси меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашни янада кучайтиришни талаб қилади, бу эса одамларда юксак коммунистик ахлоқ вужудга келтирмоқ учун идеология ишининг ҳамма воситалари ва формаларини ишга солиб, одамларнинг эътиқодига, психологиясига ва хулқига муайян мақсад йўлида таъсир ўтказишни тақозо қилади.

Бу вазифани ҳал қилмоқ учун катта имкониятларимиз бор. Республикада жуда кўп умумий таълим мактаблари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, оммавий кутубхоналар, клублар, кино установкалари, профессионал ва халқ театрлари бор, кўп миқдорда газета, журнал ва китоблар нашр этилмоқда. Телевидение эшиттиришларини Ўзбекистон территориясининг бешдан тўрт қисмидаги аҳоли кўра олади, аҳолининг катта кўпчилигида радиоприёмниклар ва радио точкалар бор. Кўп сонли интеллигенциямиз ўз сафларида уч юз мингдан кўпроқ халқ хўжалиги ва маданият мутахассисларини, шу жумладан 15 мингдан зиёд илмий ходимларни бирлаштириб турибди.

Хўш, халқ маданиятини оширмоқ учун бу имкониятлардан қандай фойдаланилмоқда ва оммага идеология таъсири ўтказишга хизмат қилувчи воситаларимиз ҳозирги вазифаларга тўла жавоб бера оладими?

Одамларни тарбиялашда жуда катта роль ўйнаётган мактабларимизни олиб кўрайлик. Илмий дунёқараш, аввало, мана шу мактабларда вужудга келтирилади. Ҳар бир киши билим ва маданият асосларини аввало мактабларда ҳосил қилади, мактаблар туфайли одамлар ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланишга ўргатилади, ёш авлоднинг юксак ахлоқий хислатлари мактабда вужудга келтирилади.

Биз мамнуният билан шуни қайд қилишимиз мумкинки, мактабнинг турмуш билан, унумли меҳнат билан боғланишини мустаҳкамлаш соҳасида кейинги йилларда анча иш қилинди. Умумий таълим мактаблари кўпайтирилди, бу мактабларнинг ўндан тўққиз қисмида машғулотлар бир сменада ўтказиладиган бўлди.

Халқни маданий тарбиялашда мактабларимизнинг имкониятлари ғоят катта. Республика мактабларида 110 минг ўқитувчи ишламоқда. Халқ ўқитувчиси эса Никита Сергеевич Хрушчевнинг сўзи билан айтганда, халқ маданиятини юксалтириш учун курашда партиянинг асосий таянчидир, янги кишини тарбиялашда партиянинг энг яқин ёрдамчисидир. Шуни ҳам айтиш керакки, мактабларимиздаги ўқитувчиларнинг катта кўпчилиги бу юксак ролни муваффақиятли бажармоқда.

Лекин шундай бўлса ҳам мактабларнинг ишидаги жиддий камчиликлардан кўз юмиб бўлмайди. Мактабларнинг баъзиларида ўқитишнинг савияси ҳали ҳам паст. Ўқувчиларни ўқитиш билан тарбиялаш ўртасидаги ажралиш охиригача тугатилгани йўқ, ўқувчиларни ғоявий ва маданий тарбиялашда жиддий қолоқлик бор. Бир қанча жойларда, айниқса Сурхондарё, Тошкент областларида ва Қорақалпоғистон АССРда умумий мажбурий таълим тўғрисидаги қонун қониқарсиз бажарилмоқда.

Ўқувчиларнинг, айниқса қизларнинг мактабни ташлаб кетишлари сингари ҳоллар ҳали ҳам кўп. Буни жиддий қоралаш керак, чунки бу эскиликнинг энг ёмон сарқитларидан биридир, совет қонунларини қўпол равишда бузиш ҳолларининг биридир. Докладчи Денов, Сирдарё, Хўжайли ва Чимбой районларининг раҳбарларини танқид қилиб, бу районларда ёш қизларни эрга бериш ва шу сабабли уларни ўқишдан тортиб олиш ҳоллари борлигини кўрсатиб ўтди.

Бу фактлар нимани кўрсатади? Бу фактлар мазкур районларда ўтмиш сарқитлари давом қилиб келаётганлигини, ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари билан тарбиявий иш олиб боришга эътибор берилмаётганлигини кўрсатади.

Айрим ўқитувчилар ўз вазифаларини болаларга фанларнинг асосларини ўқитишдангина иборат деб биладилар. Улар ўқувчиларга эстетик тарбия бериш, уларнинг маданий савияларини ошириш, уларни коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси талаблари руҳида ва социалистик жамият қоидаларига риоя қилиш руҳида тарбиялаш учун жуда кам иш қилмоқдалар. Бир қанча мактабларнинг ўқитувчилари ўқувчиларнинг турмуш шароити билан қизиқмайдилар, кишилар турмушининг маданиятини оширишга ўз таъсирларини ўтказмайдилар.

Бизнинг бурчимиз шуки, болаларни ўқитиш ва тарбиялашдаги камчиликларни йўқотмоқ учун қатъий чоралар кўришимиз керак. Совет педагоги деган юксак номга иснод келтираётган ходимлардан мактабларни тозалашимиз лозим. Шу билан бирга, ўқитувчиларнинг маиший аҳволи тўғрисида, уларнинг турмуш ва меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисида, уларнинг сиёсий ва маданий ўсиши ҳақида, уларнинг педагоглик маҳоратини ошириш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш керак, токи ўқитувчилар ҳақиқатан ҳам чин тарбиячилар ва юксак маданиятни ўтказувчи кишилар бўлиб қолсинлар.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ёшларни ғоявий-сиёсий ва маданий тарбиялаш ишларини ҳам такомиллаштирмоқ зарур, чунки халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари учун мутахассис кадрлар, ишлаб чиқаришда ташкилотчи, оммани тарбиялайдиган бўлиб етишадиган кишилар мана шу ўқув юртларида тайёрланади.

Аммо, студентларни ғоявий ва маданий тарбиялаш ишида жиддий нуқсонлар бор. Ижтимоий фанларни ўқитиш кўпинча ҳали ҳам паст даражада, расмиятчилик билан, догматик тарзда олиб борилмоқда. Шу сабабли, бу хилдаги ўқитиш студентларда марксизм-ленинизм назариясига, этика ва эстетика масалаларига жонли қизиқиш туғдирмаётир. Студентлар орасида ўқишдан ташқари вақтда олиб борилаётган тарбиявий ишларда нуқсонлар айниқса кўп.

Биз бундай аҳволга индамай қараб тура олмаймиз. Республиканинг Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, олий ўқув юртлари ва техникумларнинг раҳбарлари, партия ва комсомол ташкилотлари, профессор-ўқитувчилар составининг ишни шундай ташкил қилишлари лозимки, бунинг натижасида бизнинг ўқув юртларимиз тор маълумотли мутахассисларни эмас, балки кенг савияли ва яхши чиниққан ҳар томонлама маълумотли, юксак маданиятли кишиларни тарбиялаб берадиган бўлсин.

Маданий-оқартув муассасалари — клублар, маданият уйлари, кутубхоналар меҳнаткашларни сиёсий, маданий, эстетик тарбиялаш ишида муҳим роль ўйнашлари лозим. Шу муассасаларнинг кўплари бу вазифани муваффақиятли ҳал қилмоқдалар, маданиятнинг яхши манбалари бўлиб қолдилар, ишнинг янги мароқли формаларини қидириб топмоқдалар, кенг активларга таянмоқдалар.

Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Политотдел» колхози, Олтиариқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ленинград» колхози клубларининг, Қўқон суперфосфат заводи маданият уйининг, Тошкент тўқимачилар маданият саройининг, Қарши станциясидаги темир йўлчилар клубининг ва бошқа шу кабиларнинг иш тажрибалари диққатга сазовордир. Улар шаблондан иборат бўлган ва зериктирадиган иш усулларини бутунлай тарк қилдилар, билимнинг турли тармоқларидаги мутахассисларини маданий-оқартув ишларига тортишга муваффақ бўлдилар, кўпгина ижодкорлик, оқилона ташаббускорлик намуналарини кўрсатдилар.

Халқ орасида кенг обрў қозонган яхши бадиий ҳаваскорлик коллективларимиз, халқ театрлари оз эмас. Уларнинг баъзилари, ҳатто Ўзбекистондан бошқа жойларда ҳам ном чиқарди. Масалан, Тошкент областидаги «Қизил Ўзбекистон» ва Димитров номли колхозларнинг, Тошкент темир йўлчилар маданият саройининг бадиий ҳаваскорлик коллективлари, Намангандаги шаҳар маданият уйи, Тошкент халқ филармонияси, Марғилон халқ театри. Сирдарё областининг Киров районидаги халқ театри томонидан Москвада берилган концерт ва томошалар зўр муваффақият қозонди.

Бироқ, республиканинг кўпгина шаҳарлари ва районларидаги маданий-оқартув ишларининг кўлами ва мазмуни бугунги куннинг талабларига жавоб бермаётир. Яна бунинг устига баъзи маданият муассасалари ойлаб қулфланиб ётади.

Марҳамат ишлаб чиқариш бошқармасининг Свердлов номли колхозида ажойиб клуб қурилди. Кўп колхозлар бу клубга ҳавас қилсалар арзийди. Лекин бу ажойиб бинода ҳеч қандай иш олиб борилмаётир. Ҳатто бу клубда кинофильмлар кўрсатишга ҳам рухсат бермайдилар. Партия ташкилотининг секретари ўртоқ Ҳакимовга, клуб нега ёпиб қўйилган деб савол берилганида, у уялмай-нетмай: «Клубда бахмал қопланган креслолар бор, колхозчилар бу креслоларни кир қилиб қўяди», деб жавоб берди.

Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасининг Калинин номли колхозида, Шаҳрисабз ишлаб чиқариш бошқармасининг «Ленинград» колхозида жуда яхши биноларда жойлашган клублар бўлса ҳам, лекин бу клублар ишламаётир. Бошқа областларимизда ҳам ишламаётган клублар бор.

Кутубхоначилик ишини ташкил этишда ҳам катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Баъзи кутубхоналарнинг китоб фонди оз. Улар янги китобхонларни тортиш ва китобларни пропаганда қилиш соҳасида кам ишламоқдалар.

Маданий-оқартув муассасаларини кўпайтириш ишлари ҳам у қадар кўнгилдагидек эмас. Бир қанча колхозларда ва аҳоли яшайдиган кўпгина пунктларда на клублар, на оммавий кутубхоналар бор, буни ҳам нормал бир ҳол деб бўлмайди. Баъзи жойларда бадиий ҳаваскорлик ҳам тузук ривожланаётгани йўқ, ваҳолонки одамларга эстетик тарбия беришда, халқ онгини оширишда, кенг оммани маданиятдан баҳраманд қилишда бадиий ҳаваскорликнинг роли катта.

Меҳнаткашларга кино хизмати кўрсатишнинг аҳволи ҳам бизни ташвишлантирмоқда. Ўзбекистон Компартиясининг Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети «Аҳолига кино хизмати кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари тўғрисида» махсус қарор қабул қилдилар. Лекин баъзи шаҳарлар ва районларда бу қарор ёмон бажарилмоқда. Аҳолининг бир қисми, айниқса қишлоқ жойларида мунтазам равишда кино кўрмайди.

Бухоро, Нурота ва Ўрта Чирчиқ районларида аҳолига кино хизмати кўрсатиш плани шу йилнинг 4 ойида 40 процентдан сал кўпроқ бажарилди, Бўка районида эса атиги 28 процент бажарилди.

Кино хизмати кўрсатиш маданияти ҳам паст, томошабинлар билан ишлаш ёмон ташкил қилинган, совет фильмларини реклама ва пропаганда қилишга кам эътибор берилмоқда. Шундай ҳоллар ҳам учраб турадики, совет кинофильмларини экрандан олиб ташлаб, бу фильмлар ўрнига капиталистик мамлакатларнинг пастарин фильмлари кўрсатилади. Масалан, Тошкентда «Солдат қиссаси» фильми 11 марта, «Соф осмон» фильми 33 марта кўрсатилди, аммо Американинг «Етти шоввоз» фильми 169 марта кўрсатилди. Марғилонда эса Американинг бу фильмини қайта-қайта кўрсатмоқ учун «Абдулла Набиев» деган янги совет фильмини экрандан олиб қўйганлар.

Меҳнаткашларнинг маданий талабларини қондиришга нисбатан бундай беғамликка тоқат қилиб бўлмайди. Клублар, кутубхоналарнинг иши, аҳолига кино хизмати кўрсатиш — бизнинг жонажон ишимиздир. Маданий-оқартув муассасаларининг фаолияти учун, уларни кўпайтириш учун партия, совет, касаба союз, комсомол, хўжалик органлари ва маданият ходимлари зиммасидаги масъулиятни ошириш керак. Аҳоли яшайдиган пунктларнинг ҳаммасида маданият ўчоқлари вужудга келтириш учун муайян муддат белгилаб қўйиш ва мана шу қисқа муддат ичида, яъни икки-уч йил ичида бу вазифани бажариш зарур. Маданий-оқартув ходимлари кадрларини тайёрлаш тўғрисида ҳам жиддий ўйлаб кўриш керак.

Ёзувчиларимиз, композиторларимиз, рассомларимиз, кинематографчиларимиз, театр санъати арбобларидан кўп иш кутмоқдамиз. Кейинги йилларда улар бир талай иш қилдилар. Адабиёт ва санъатнинг бир қанча янги яхши асарлари яратилди. Театрлар, киностудиялар яхши ишлайдиган бўлиб қолди. Ижодий союзларнинг кўпгина намояндалари илғор совет маданиятини пропаганда қилишда актив қатнашмоқдалар.

Лекин эришилган натижалар билан хотиржам бўлиб қолиш ярамайди. Тағин ҳам анча кўп яхши ишлар қилиш учун имкониятларимиз бор. Республикада ажойиб ёш талантлар ўсиб етишди. Бутун ижодкор интеллигенциямизнинг дадиллик билан турмуш қучоғига киришларини, халқ билан, ўзларининг қаҳрамонлари билан маҳкам алоқа боғлаб ишлашларини истаймиз. Шундай қилингандагина ахлоқ-этика темаларида совет кишиларининг тўлқинлантирадиган, одамларнинг онги ва хулқидаги ўтмиш сарқитларини йўқотишга, меҳнаткашларни юксак коммунистик идеаллар руҳида тарбиялашга ёрдам берадиган ёрқин асарлар яратиш мумкин.

Идеология фронтининг зарбдор кучлари бўлган матбуот, радио ва телевидение халқ маданиятини оширишда, одамларни коммунистик руҳда тарбиялашда алоҳида роль ўйнайди. Улар бу соҳада катта иш қилмоқдалар. Лекин коммунистик ахлоқ, янги турмуш муносабатлари, замонавий турмуш тартиби масалаларига доир эсда яхши сақланиб қоладиган материаллар газеталаримиз ва журналларимизда ҳали ҳам кам босилмоқда.

Биз журналистларимизнинг турмуш маданияти масалаларини чуқур ва ҳар томонлама ёритиб беришларини, этика, эстетика, адабиёт, музика, театр, тасвирий санъат масалаларига доир мароқли мақолалар ва шу темаларда жанговар публицистик асарлар яратишларини кутмоқдамиз. Радио ва, айниқса телевидение хусусида ҳам шуни айтиш керак. Радио ва телевидениенинг томошабинларга таъсир ўтказиш кучи кундан-кунга ўсмоқда. Нашриётчилик ишини, китоб савдосини ташкил этишни, аҳоли орасида газеталар ва журналларни тарқатишни жиддий яхшилаш керак.

Спорт жамиятлари ҳам меҳнаткашларнинг маданий талабларини ривожлантиришлари ва қондиришлари лозим. Улар кўп муваффақият қозонганликларига қарамай, шуни айтиб ўтиш кераккi, физкультура бутун аҳолининг турмушида ҳам мустаҳкам ўрин олгани йўқ. Кўпинча физкультура билан спортчиларнинг чекланган доирасигина шуғулланиб келмоқда. Биз кенг оммани спорт ишига тортишимиз, барча спорт базаларининг эшикларини оммага кенг очиб қўйишимиз, физкультура машғулотлари ўтказмоқ учун стадионлар, майдончалар, парклар, кўллар ва шу кабилардан фойдаланишимиз лозим.

Идеология ишининг ҳамма формалари ва воситалари, бизнинг бутун пропаганда ва агитациямиз аҳолининг маданий савиясини ошириш, меҳнаткашлар турмушини коммунистик асосда қайта қуриш вазифаларини ҳал қилишга бўйсундирилиши лозим.

Турмуш маданиятини ошириш янги одатларни, янги граждандлик расм-русмларини халқ турмушига жорий қилиш учун тинимсиз кураш олиб бориш билан чамбарчас боғланган. Бу эса аввало, диний сарқитларни қатъиян енгишни талаб қилади, чунки эски одатлар ва хулқ-атворларнинг кўплари диний сарқитлар сабабли сақланиб келмоқда.

Бинобарин, динга қарши ишни, меҳнаткашларни илмий атеистик руҳда тарбиялашни бутун чоралар билан яхшилашимиз лозим. Бу иш бирмунча кучайтирилганлигига қарамай, илмий-атеистик пропаганда ишларини олиб боришда жиддий камчиликлар бор. Бизда атеистик пропагандистларнинг малакали кадрлари ҳали ҳам етишмайди, диндорлар билан яккама-якка иш олиб бориш суст, кўпгина коммунистлар ва комсомоллар, интеллигенциянинг анчагина қисми бу ишдан четда турибди.

Диндорларнинг кирдикорларига парвосизлик билан қараш фактларига ҳали ҳам дуч келмоқдамиз. Масалан, Марғилоннинг «Ёйилма» маҳалласида руҳонийлар ўзларига уя қуриб олиб, одамларни лақиллатмоқдалар. Ҳеч ким уларга чурқ этмаётир. Ҳолбуки, бу маҳаллада 20 дан кўпроқ коммунист, 30 дан ортиқ ўқитувчи, кўпгина врачлар, ва ҳатто раҳбар ходимлар яшайди.

Жамоат ташкилотларининг, муассасаларнинг атеистик пропаганда учун бўлган масъулиятини ошириш билан бирга ҳар бир коммунист, комсомолдан, ҳар бир интеллигентдан ўз атрофида, ўзининг қўшниларининикида, маҳалласида, бўлаётган ҳодисалар учун масъулият талаб қилишимиз лозим.

Айрим интеллигентлар, ҳатто коммунистлар динга қарши актив иш олиб бориш ўрнига, эски, қолиб кетган расм-русмларни бажараётганликлари, диний урф-одатларга риоя қилаётганликлари, руҳонийлар таъсирига тушиб қолганликлари қатъиян қораланиши керак. Зотан кулгили воқеалар ҳам бўлмоқда.

Юқори Чирчиқ районидаги 52-мактабнинг ўқитувчиси Ризаев пулини йўқотиб қўйиб, фолбинга пол очирган ва ундан йўқолган пулини топиб беришни илтимос қилган. Шўрчи ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Шарқ юлдузи» колхози фермасининг собиқ мудири коммунист Ўроқов сигирларни мозорга олиб бориб, чорва молларининг оқсил касалини даф этишни худодан сўраб, илтижо қилган. Фанлар академиясининг тил ва адабиёт институти ходими Шокиров, Андижондаги бирлашган касалхонанинг бош врачи Раҳмонов ва «Ташсельмаш» заводининг инженер-технологи Умаров диний расм-русмлар билан никоҳ ўқитганлар.

Бу — икки юзламачиликдан бошқа нарса эмас. Бундай кишилар материалистик дунёқараш керак, деб оғизда лоф урадилар, аммо амалда руҳонийлар йўлини тутадилар. Бундай кишилар ўз атрофларидаги одамларга ёмон таъсир ўтказиб, уларни бузадилар, чунки халқ уларга янги турмушнинг намояндалари деб қарайди. Бундай фактларни бутун жамоатчилик қаттиқ қоралаши лозим. Ишимизнинг ҳамма формалари ва методлари, бизнинг ихтиёримиздаги хилма-хил идеологик воситаларнинг ҳаммаси атеистик пропагандани кучайтиришга қаратилиши лозим. Бу ишга энг малакали, энг кучли пропагандист кадрларни, олимларни, партия ходимларини тортиш зарур.

Халқ манфаатларини чинакам ифодалагани ҳолда, ўз руҳи билан коммунистик мазмунни акс эттирувчи расм-русмларни, байрамларни, янги традицияларни вужудга келтириш ва одамларнинг турмушига сингдириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишимиз лозим. Жамиятимизнинг социалистик негизда қайта қурилганлиги, совет халқларининг мустаҳкам интернационал алоқалари ва қардош маданиятларнинг бир-бирини бойитиб, бир-бирига таъсир ўтказаётганлиги натижасида халқ турмушига сингиб бораётган прогрессив янгиликларни актив равишда қўллаб-қувватлашимиз керак.

Аввало, революцион байрамларнинг аҳамиятини ошириш, бундай байрамларни ўтказишни такомиллаштиришимиз зарур. Шу билан бирга, халқнинг эски прогрессив байрамларини янги коммунистик мазмун билан тўлдириб, тиклаш ва ривожлантириш керак. «Пахта байрами», «Баҳор байрами», «Ашула байрами», «Ўроқ ва болға байрами» каби янги байрамларни ўтказиш сингари яхши иш бошланди. Бу байрамларни традицион халқ байрамларига айлантириш керак.

Шу билан бирга одамларнинг турмушида бўладиган муҳим воқеалар — бола туғилиши, балоғатга етиш, мактаб ва олий ўқув юртини тамомлаш, мукофотланиш, уйланиш, туғилган кунини нишонлаш, пенсияга чиқиш ва шу каби воқеалар билан боғлиқ бўлган оилавий тантаналар ва маросимларни қандай ўтказиш тўғрисида тавсиялар ишлаб чиқиш зарур. Тарихчиларимизни, этнографларни ва файласуфларни, ижодий союзларни ва жамоат ташкилотларини бу ишга тортиш керак. Ҳамма байрамлар, оилавий маросимлар коммунистик жамият кишисини тарбиялаш ишига хизмат қилиши лозим.

Меҳнаткашларни халқлар дўстлиги ва қардошлиги руҳида тарбиялаш ўтмиш сарқитларига қарши, турмушнинг юксак маданияти учун, янги киши учун муваффақиятли кураш олиб боришнинг зарур шартларидан биридир.

Республика партия ташкилоти улуғ марксизм-ленинизм таълимотига амал қилиб, меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш соҳасида катта иш олиб бормоқда. Дўстлик кечалари ва интернационал учрашувлар ўтказиш бизнинг ҳаётимизда мустаҳкам ўрин олди. Ўзбекистондаги ишлаб чиқариш коллективларининг қардош республикалардаги ишлаб чиқариш коллективлари билан алоқалари йилдан-йилга мустаҳкамланмоқда. Республикалар, айрим областлар ўртасида мусобақалар ривожланиб бормоқда. Радио ва телевизион эшиттиришларни айирбошлаш ишлари ташкил этилмоқда, газеталарнинг саҳифаларини айирбошлаш йўлга қўйилмоқда, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтлари бўлган шаҳарларга бағишланган кунлар ўтказилмоқда. Марксизм-ленинизм классикларининг асарлари, қардош адабиётларнинг ва санъатларнинг асарлари ўзбек тилида кўп нусхада нашр этилмоқда. Бутун оғзаки ва босма матбуот дўстлик ва интернационализм темалари билан суғорилмоқда.

Қардош адабиётлар ва санъатларнинг ўн кунликлари ва ҳафталикларини ўтказиш замонамизнинг ажойиб традицияси бўлиб қолди. Бу ўн кунликлар ва ҳафталиклар кенг оммани халқларнинг маданий ютуқлари билан тағин ҳам яқиндан таништиришга ёрдам бермоқда, миллий маданиятларнинг янада яқинлашувига ва бир-бирини бойитишига, уларнинг интернационал негизларини мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Республикамизда ўтган йили ўтказилган рус адабиёти ва санъати ўн кунлиги ҳамда рус музикасига бағишланиб яқинда ўтказилган «Тошкент баҳори» фестивали Ўзбекистоннинг маданий турмушида алоҳида ўрин олди. Бу қувончли, тўлқинлантирувчи воқеалар республика меҳнаткашларининг қалбидан чуқур жой олди. Ўн кунлик ва фестиваль ўзбек халқининг ўз оғаси улуғ рус халқи билан, Совет Иттифоқининг ҳамма халқлари билан бузилмас дўстлигини кўрсатувчи ёрқин намойишга айланди.

Ўзбек халқи улуғ Лениннинг, оғамиз ва энг яқин дўстимизнинг тили бўлган, барча совет халқларининг иккинчи она тили бўлиб қолган рус тилини меҳр ва муҳаббат қўйиб астойдил ўрганаётганлиги билан ҳақли равишда фахрланамиз.

Рус тили — жаҳонда биринчи бўлиб социализм қурган ва бутун планетамизда коммунизм ғалабаси учун курашнинг байроқдори бўлиб қолган мамлакатнинг тилидир. Рус тили — маданият ва донишмандликнинг, озодлик ва адолат ғояларининг туганмас хазинасидир, моддалар сирини топиш ва космосга парвоз қилиш йўлини очиб бераётган фаннинг, жаҳондаги энг илғор фаннинг тилидир. Рус тили — тинчлик нишонасидир, илм машъалидир, гуманизм ва тараққиётнинг олижаноб ғояларини ифодаловчи тилдир. Юксак интернационал туйғуларга ва коммунистик эътиқодга эга бўлган янги кишини камолга етказишда рус тили уюштирувчи восита бўлиб келди ва шундай восита бўлмоқда.

Рус тили бизнинг мактабларимизда, барча ўқув юртларида, тўгаракларда ўрганилмоқда. Республикада махсус рус тили ва адабиёти институти ташкил қилинди.

Меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш йўлида республика партия ташкилоти олиб бораётган иш ўзининг ажойиб самараларини бермоқда. Ўзбекистонда ўнлаб турли миллатларнинг намояндалари аҳил оила бўлиб яшамоқда ва меҳнат қилмоқда. Уларни коммунистик қурилишнинг ягона мақсадлари ва вазифалари бир-бирига иноқ қилиб бирлаштирмоқда. Социализм ва коммунизм қуришда халқлар қандай қилиб бирлашаётганлигини, халқларнинг дўстлиги ва қардошлиги чинакам қариндошликка айланиб мустаҳкамланаётганлигини кўрсатишда бизнинг республикамиз ажойиб ўрнак бўлмоқда.

Монолит партия ташкилотимизнинг интернационал состави билан, республикамиздаги раҳбар кадрларимизнинг, кўпминг кишилик интеллигенциямизнинг, бутун аҳолининг интернационал состави билан фахрланамиз.

Мана шуларнинг ҳаммаси ленинча миллий сиёсатнинг тантанасини кўрсатувчи ёрқин далилдир.

(Давоми тўртинчи бетда)

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

Лекин миллатчилик сарқитлари яшовчан эканлигини, интернационал тарбия ишлари сусайиб қолган жойларда миллатчилик сарқитлари дарров ўзини кўрсатишини унутишимиз мумкин эмас ва буни унутишга ҳаққимиз йўқ. Бу сарқитлар баъзан жуда нозик шаклда — маҳаллийчилик, миллий маҳдудликни ва мумтозликни тарғиб қилиш, ўтмишни идеаллаштириш, умри тугагач реакцион анъаналар ва одатларни мақташ, совет халқларининг қардош оиласида республикамиз эришган муваффақиятларни камситишга уриниш тарзида намоён бўла беради.

Барча партия ташкилотларининг, барча коммунистларнинг муқаддас бурчи шуки, улар маҳаллийчилик ва миллатчиликнинг ҳар қандай, ҳатто заррача кўринишларига ҳам қарши муросасиз кураш олиб боришлари керак. Бизнинг вазифамиз шуки, меҳнаткашларни ҳаётбахш совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тинмай тарбиялашимиз лозим. СССРдаги миллий муносабатларни ривожлантиришда миллатларни янада яқинлаштиришдан ва уларнинг тўла бирлигига эришишдан иборат янги босқич бошланганлиги тўғрисида партия Программасида кўрсатиб ўтилган қоидани халққа кенг тушунтириш, ҳар бир кишига чуқур англатиш керак.

Совет халқларининг муқаддас дўстлигини кўз қорачиғидай сақлашимиз лозим. Халқлар дўстлиги бизнинг кучимиз, бизнинг бахтимиздир, қўлга киритиладиган коммунистик ғалабаларимизнинг гаровидир.

ЖАНГОВАР ТАШКИЛОТЧИЛИКНИ ВА СИЁСИЙ ИШНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

Аҳоли турмушининг маданиятини ошириш, одамлар онгидаги эскилик сарқитларини йўқотиш катта ва мураккаб ишдир. Бу иш барча партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотларининг, хўжалик раҳбарларининг, барча интеллигенциямиз отрядларининг, бутун жамоатчиликнинг куч ва ғайратини бирлаштиришни, моддий ва маънавий имкониятларимиздан самарали фойдаланишимизни талаб қилади. Доимий конкрет ва малакали партиявий раҳбарлик бу вазифани муваффақиятли ҳал қилиш гаровидир.

Партиямизнинг Марказий Комитети, шахсан Никита Сергеевич Хрушчев ишда ленинча услубга қаттиқ риоя қилиш, ташкилотчилик ва идеология ишларини узвий равишда боғлаб олиб бориш зарурлигини бизга ҳамиша эслатиб турибдилар. Буни КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми алоҳида куч билан уқтириб ўтди.

Партия ташкилотлари бу кўрсатмаларга оғишмай амал қилаётган, ишга ижодий муносабатда бўлаётган, ташаббускорлик билан ҳаракат қилаётган, кенг жамоатчиликка таяниб ишлаётган, ҳар бир киши уларнинг диққат марказида турган жойларда ижобий натижалар қўлга киритилмоқда.

Шу жиҳатдан қараганда, Тошкент шаҳар Октябрь район партия ташкилотининг тажрибаси ибрат бўла олади. Бу районда ҳар томонлама, мазмунли сиёсий-тарбиявий ва маданий-оқартув ишлари олиб борилмоқда. Район партия комитети аҳоли турмушининг маданиятини ошириш учун кўп иш қилмоқда. У, барча бошланғич партия ташкилотларини, район Советини ва унинг депутатларини, маҳалла комиссияларини, комсомол ва касаба союз ташкилотларини, барча коммунистларни ва аҳолининг жуда кенг табақаларини бу ишга сафарбар қилди.

Кейинги йилларда районда катта капитал маблағлар сарфламай жамоатчиликнинг кучи билан кўпгина кўчалар ремонт қилинди, майдонлар ,скверлар, парклар тартибга солинди ва 13 та маҳаллада клуб, магазинлар, мактабгача тарбия муассасалари қурилди. «Октябрь 40 йиллиги» маҳалла аҳолиси ишдан бўш вақтда ишлаб, ўз кучи билан 300 ўринлик клуб, саноат товарлари магазини ва озиқ-овқат моллари магазини, маданий буюмларни ва рўзғор буюмларини прокатга берадиган пункт, болалар хонаси ва кутубхона қуриб олди. «Илғор» маҳалласида 100 абонентга хизмат қиладиган телефон станцияси қурилди, «Социализм» ва «Гуруч ариқ» маҳаллаларида алоқа бўлимлари ва китоб магазинлари бино қилинди. Районда 22 та медицина пункти жамоатчилик асосида ишламоқда. Фақат 1961—1963 йилларнинг ўзидагина Октябрь районида янги бинолар қуриш, бор биноларни кенгайтириш, маъмурий ва бошқа хил бинолардан фойдаланиш йўли билан қўшимча равишда 14 минг ўқувчи сиғадиган синфлар, 2500 ўринли болалар боқчалари ва яслилари вужудга келтирилди.

Аҳоли яшаб турган жойда одамлар орасида ғоявий-сиёсий иш олиб бориш социалистик маданиятни ҳарбир оиланинг кундалик турмушига сингдиришда, ҳар бир кишини юксак ахлоқий сифатларга эга қилиб тарбиялашда ғоят катта аҳамиятга эга. Бу иш аҳолининг ҳамма табақаларига, ҳамма ёшдаги кишиларга идеология таъсирини ўтказишга, хуллас, ҳар бир кишини шундай таъсир остига олишга имкон беради.

Буни Наманган шаҳар партия ташкилотининг маҳаллаларда олиб бораётган иш тажрибаси яққол кўрсатиб турибди. «Обод» маҳалласида бу иш қуйидагича олиб борилмоқда.

Маҳалла комитети ҳузурида идеология иши билан шуғулланувчи кенгаш тузилган, халқ дружинаси, ўртоқлик суди, хотин-қизлар кенгаши, ободончилик билан шуғулланувчи группа ташкил этилган. Идеология иши билан шуғулланувчи кенгашнинг ахлоқ кодексини пропаганда қилиш; адабиёт ва санъат; илмий-атеистик пропаганда; мактаб ёшидаги ва мактабгача ёшдаги болаларни тарбиялаш; одамлар соғлиғини сақлаш секцияларини, маиший секцияни ва бошқа секцияларни ўз ичига олади.

Шу ишларнинг ҳаммаси билан 120 киши шуғулланмоқда. Булар орасида турмуш тажрибаси катта бўлган, аҳоли орасида катта обрў қозонган кексалар оз эмас. Кексаларни бундай ишларга тортишнинг аҳамияти эса жуда катта. Кексаларни иззат ва ҳурмат қилиш бизда азалдан давом қилиб келаётган яхши традиция бўлиб қолган-ку. Кексаларнинг фикри, берган маслаҳатлари ғоят аҳамиятли бўлади. Ҳамма уларга қулоқ солади, уларнинг фикри билан ҳисоблашади.

Жамоатчиликнинг иштироки билан маҳаллада тўйлар, именинналар ва бошқа оилавий маросимлар янгича ўтказилмоқда. Идеология кенгашининг аъзолари маҳалла аҳолисининг уйларига мунтазам равишда бориб турадилар, уларнинг турмуш ва маиший шароити билан қизиқадилар. Улар келин-куёвларнинг уйларига айниқса кўпроқ бориб турадилар. Улар ёш оилаларнинг дўст ва аҳил бўлиб иноқ яшашларига катта аҳамият бермоқдалар. Идеология кенгаши маҳалла аҳолиси учун оилавий кечалар, театрлар ва кинотеатрларга маданий юришлар ташкил қилади, савол ва жавоб кечалари ўтказади.

Шу нарса диққатга сазоворки, «Обод» маҳалласида идеология кенгаши тузилганидан бери хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлиш фактлари, қўйди-чиқдилар, ножўя ҳаракатлар ва жамоатчиликка зид келадиган бошқа ҳодисалар содир бўлгани йўқ. Бу ерда одамлар аҳил, хушчақчақ, маданий ҳаёт кечирмоқдалар.

Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармасининг партия ташкилоти меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва улар турмушининг маданиятини ошириш ишида бир талай ютуқларга эришди. Бу бошқарма хўжаликларида ватанпарварлик руҳи билан суғорилган коммунистик меҳнат ҳаракати кенг ривожланмоқда. Бу ҳаракатда меҳнат унумдорлигини ошириш учун кураш, колхозчиларнинг умумий билимини, агротехника, агрохимия ва техника билимларини ошириш билан, уларнинг онглилигини ўстириш ва турмушни коммунистик негизда қайта қуриш билан қўшиб олиб борилмоқда. Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Коммунизм» колхози республикада биринчи бўлиб коммунистик меҳнат коллективи деган фахрий ном олишга сазовор бўлди. Районда барча халқ хўжалик вазифалари муваффақиятли ҳал қилинмоқда, фан муваффақиятлари ва илғорлар тажрибаси ишлаб чиқаришга кенг жорий қилинмоқда, қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаш даражаси йилдан-йилга оширилмоқда.

Октябрь райони, Наманган шаҳри, Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармаси ва бошқа жойлардаги партия комитетларининг тажрибаси ташкилотчилик ва идеология ишларини моҳирона ташкил қилиш йўли билан кўпгина натижаларга эришиш мумкинлигини кўрсатиб турибди.

Бироқ, шуни эътироф қилишимиз керакки, баъзи партия комитетлари ташкилотчилик ишининг идеология ишидан ажралиб қолишига йўл қўймоқдалар. Улар одамларни тарбиялаш, уларнинг онгидаги ўтмиш сарқитларини йўқотиш ва аҳоли турмушининг маданиятини ошириш масалаларини бирга қўшиб ҳал қилмаётирлар, экономикани ривожлантиришнинг энг муҳим масалаларини ҳал қилиш билан бир даражага кўтармаётирлар. Уларнинг баъзилари меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатишнинг аҳволини йиллаб муҳокама қилмаётирлар, маҳаллий Советларга, хўжалик раҳбарларига, бошланғич партия ташкилотларига нисбатан лозим бўлган даражада талабчанлик қилмаётирлар, бу вазифаларни ҳал этиш учун шу ташкилотлардан масъулият талаб қилмаётирлар.

Биз барча партия комитетларидан одамларни тарбиялаш, улар турмушининг маданиятини ошириш масалаларига ўз муносабатларини ўзгартиришларини талаб қилишимиз лозим. Бошланғич партия ташкилотларининг ишларини активлаштириш, ўтмиш сарқитларига қарши, турмушнинг юксак маданияти учун, янги киши учун курашда уларнинг жанговарлигини ошириш айниқса муҳим. Бу вазифани муваффақиятли ҳал қилиш, биринчи навбатда, уларнинг активлигига ва ишчанлигига боғлиқдир.

Маҳаллий Советларнинг, улар ҳузуридаги доимий комиссияларнинг бу вазифаларни ҳал қилишдаги ролини ва масъулиятини ҳам оширишимиз керак. Ишлаб чиқариш бошқармалари тузилганлиги муносабати билан меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни ташкил қилиш, халқ маорифи ва соғлиқни сақлаш, коммунал хўжаликни ривожлантириш ва аҳоли яшайдиган пунктларни обод қилиш ишлари билан шуғулланиш ҳозирги вақтда маҳаллий Советларнинг асосий вазифаси бўлиб қолди. Бунинг учун уларнинг катта имкониятлари бор. Республикамизда 71 мингга яқин депутат бор. Булар эса жуда катта куч. Бу кучдан моҳирлик билан ва тўғри фойдаланилса, тоғни талқон қилиш мумкин.

Аммо, кўпгина маҳаллий Советлар бу иш билан ёмон шуғулланмоқдалар, бу масалаларни эса ижроия комитетларининг мажлисларида ва сессияларда кўпинча расмий равишдагина муҳокама қиладилар. Янгиқўрғон ва Вобкент район ижроия комитетлари, Бухоро область ижроия комитети бу соҳада жуда кам иш қилмоқда.

Партия комитетлари маҳаллий Советларнинг ишларини ҳамиша йўллаб туришлари, уларнинг иши устидан контролликни кучайтиришлари лозим. Область, шаҳар, район Советлари ижроия комитетлари ва уларнинг раҳбарлари уй-жой ва маданий-маиший қурилишнинг аҳволи учун, аҳоли турмушининг маданиятини ошириш вазифаларини ҳал қилиш учун партия ва халқ олдида тўла жавобгар бўлишлари зарур.

Касаба союз ташкилотлари аҳолининг маданий-маиший шароитини яхшилашда янги кишини тарбиялашда катта роль ўйнашлари лозим. Уларга кенг ҳуқуқлар бериб қўйилган, бунинг учун уларнинг жуда катта имкониятлари бор. Лекин уларнинг ишида жиддий камчиликлар ҳали ҳам кўп. Касаба союзларининг тарбиячилик функциясини бутун чоралар билан кучайтириш, уларнинг юксак маданиятни халқ турмушига жорий қилиш ишини анча активлаштириш зарур.

Бизнинг комсомол ташкилотларимиз ёш авлодни тарбиялаш, ёшларнинг маданий савиясини ошириш соҳасида кўп иш қилишлари мумкин ва лозим. Комсомол ташкилотларининг иш формаларини ва методларини муттасил такомиллаштириб бориш ва хилма-хиллаштириш керак. Улар энг кўп даражада ташаббускорлик, ижодкорлик кўрсатиб, жўшқинлик билан ишлашлари, барча йигит ва қизларни ўзларининг ғоявий таъсирлари остига олишлари лозим. Ёшларни коммунистик ахлоқ принципларига ва нормаларига қаттиқ риоя қилиш руҳида, ҳаётбахш совет ватанпарварлиги, Ватанга, халққа, Коммунистик партияга чексиз садоқат руҳида, жамият бахт-саодати йўлида меҳнат қилишга ва социалистик Ватанни фидокорона ҳимоя қилишга ҳамиша тайёр бўлиб туриш руҳида тарбиялаш комсомолчининг муқаддас бурчидир.

Одамларнинг онглилигини ошириш, уларнинг турмушини коммунистик негизда қайта қуриш — умумпартиявий, умумдавлат, умумхалқ вазифасидир. Ҳамма кадрларимиз партия, совет, хўжалик, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг ҳамма ходимлари бу иш учун ўзларининг юксак даражада масъул эканликларини ҳис қилиб, халқ олдидаги ўз бурчларини ҳалол ва виждонан бажарганларидагина, бу вазифани муваффақиятли ҳал қилиш мумкин.

Бизнинг партия ташкилотимиз ишнинг ҳамма тармоқлари учун жуда кўп етук, ғоявий чиниққан раҳбар кадрларни тарбиялаб етиштирди. Бу кадрлар ўзларининг бутун билимларини, бутун талантларини коммунизм қуриш улуғ ишига сарфламоқдалар. Ўзбекистон партия ташкилоти кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш соҳасида олиб бораётган ўзининг бутун ишида ленинча принципга оғишмай амал қилмоқда. **Ҳар бир ходимнинг ишчанлик ва сиёсий сифатлари уларга баҳо беришда биз учун бирдан-бир мезон бўлиб келди ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади. Бу муҳим масалани бошқача ҳал қилиш йўли йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас.**

Кадрлар билан ишлашни анча яхшилаб олдик. Лекин бу ишни янада кучайтириш керак. Шу нарса сир эмаски, ўзларининг ишчанлик малакаларини ва ғоявий-сиёсий савияларини оширишга бепарволик билан қараётган, шу сабабли, принципсизлик позициясига баъзан тойиб кетаётган, дабдабабоз ва сафсатабозларга айланиб кетаётган одамлар гоҳо раҳбар ходимларимиз орасига ўтиб қолмоқда. Бундай кишилар ҳар қандай йўл билан каттароқ амалга кўтарилишга, қобилиятлари ҳам, билимлари ҳам, маънавий ҳақлари ҳам бўлмагани ҳолда, юксак мартабани эгаллашга интилишдан бошқани билмайдилар.

Ўтмишнинг хатарли сарқити бўлган амалпарастликнинг ҳар қандай кўринишларини қатъиян йўқотишимиз лозим. Амалпарастлар раҳбарлик ишига ўтиб олган жойларда бюрократизм, кўзбўямачилик, лаганбардорлик ва тирноқ тагидан кир излаш ҳолларининг бўлиши муқаррар. Амалпараст фақат ўзини кўз-кўз қилишга, ишни юзаки чиройлик қилиб кўрсатишга интилади. Одамларнинг меҳнат ва турмуш шароити қандайлиги билан, одамлар маънавий жиҳатдан қандай ўсаётганлиги, уларнинг қандай талаблари борлиги ва бу талабларни қондирмоқ учун нималарни қилиш кераклиги билан амалпарастнинг ҳеч бир иши йўқ.

Ғийбатчилик, фирибгарлик, гуруҳбозлик ва туҳматчилик афсуски ҳали ҳам бизнинг орамизда бор. Булар ҳам ўтмишнинг жирканч сарқитларидир. Бирор киши устидан иғво қилиб ариза ёзишга, коллективда ёки оилада ғийбатни кучайтиришга, соф виждонли ходимларга туҳмат қилиб, уларни қоралашга ишқибоз бўлган шахслар ҳали ҳам бор. Бундай бемаъни қилиқлар билан одатда ишёқмас шахслар, ҳеч бир нарсани ўзи учун муқаддас, табаррук деб билмаган кишилар шуғулланадилар. Улар асабийлик вазиятини вужудга келтирадилар, ўзлари ёзган ва ғийбатдан иборат бўлган аризаларни текшириш учун одамларнинг жуда кўп вақтини оладилар. Уларни соғлом организмни емираётган қурт деса бўлади.

Биз бу шармандали ҳолларни қатъиян йўқотишимиз, бундай ҳоллар пайдо бўлиши биланоқ, пайини қирқишимиз, амалпарастларни, ғийбатчиларни, чақма-чақарларни ва туҳматчиларни ўз вақтида фош қилиб, шармандасини чиқаришимиз лозим.

Партияга коммунистик идеалларни амалга ошириш учун курашадиган мард, соф виждонли кишилар керак. Юксак ғоявийлик, жамият олдида ўз зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис қилиш, большевикча принципиаллик, камчиликларга нисбатан муросасизлик, сезгирлик ва ўртоқларча меҳрибонлик, ҳамиша омма орасида бўлиш, одамларга ғамхўрлик қилиш, сўз билан ишнинг бирлиги, жонли ижодкорлик руҳи — мана шулар ҳар бир раҳбар ходимга, катта ва кичик ҳар бир ходимга хос хислатлар бўлиши лозим.

Ҳозирги кунда раҳбар кадрлар олдига қўйиладиган талаблар ниҳоят даражада ошиб кетди. Раҳбар кадрлар ишлаб чиқаришни, экономикани, замонавий техникани, прогрессив технологияни яхши билишлари, фаннинг энг янги муваффақиятларидан ва илғор тажрибалардан чуқур хабардор бўлишлари лозим. Шундагина улар ишнинг кўзини билиб, моҳирлик билан раҳбарлик қила оладилар.

Аммо, партия, совет ва хўжалик ходимлари орасида шундай кишилар оз эмаски, улар яхши умумий таълим олган, амалий ишда ишлаб катта тажриба орттирган бўлсалар ҳам, лекин саноат ёки қишлоқ хўжалигининг муайян соҳасида конкрет ихтисосга эга эмаслар.

Биз кадрларимизнинг бу етишмовчиликларни тўлдиришларига ёрдам беришимиз, бунинг учун сиртқи ва кечки махсус таълим системасидан кенг фойдаланишимиз лозим. Бу эса, халқ хўжалигига ва маданий қурилишга раҳбарлик даражасини тағин ҳам юқори кўтаришимизга, кадрларни тобора кўтариш учун мустаҳкам резервга эга бўлишимизга имконият туғдиради.

Барча раҳбарларимизнинг моҳир ташкилотчилар ва омманинг тарбиячилари бўлишларига эришмоғимиз керак. Шундай қилганимиздагина ташкилотчилик ва сиёсий иш даражасини юқори кўтаришимиз мумкин.

Ўртоқ Ш. Р. Рашидов ўз докладининг охирида бундай деди:

— Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг қирқ йиллигини республика меҳнаткашлари ўзларининг ижодий кучлари барқ уриб тўлиб тошган шароитда кутиб олмоқдалар. Биз бу катта байрамни меҳнатда янги ғалабалар билан нишонлашимиз, коммунистик қурилишнинг ҳамма участкаларида тағин ҳам катта ютуқлар билан Ватанни қувонтиришимиз лозим.

Ишларимизнинг бориши чакки эмас. Саноат беш ойлик планни муддатидан олдин бажарди, капитал қурилиш кенг миқёсда олиб борилмоқда. Бу йилги баҳор шароити ғоят қийин бўлганлигига қарамай, чигит экиш муваффақиятли тамомланди, ҳамма жойда чигит яхши ва қийғос ундириб олинди. Дон экинларидан мўл ҳосил етиштирилди. Республика қоракўл тери тайёрлаш йиллик планини бажарди, пилла тайёрлаш плани бажарилай деб қолди, тухум тайёрлашнинг ярим йиллик плани, давлатга сут сотишнинг беш ойлик плани бажарилди, гўшт тайёрлаш ўтган йилдагига қараганда яхши бормоқда.

Лекин биз олға бориш суръатларимизни тағин ҳам кўпроқ кучайтиришимиз, ишдаги ғайратимизни сусайтирмаслигимиз лозим. **Юбилей йили учун зиммамизга олган юксак социалистик мажбуриятларни ҳеч сўзсиз бажаришни таъминлаш бизнинг бурчимиздир. Бунинг учун планларимизнинг ҳаммасини анча ошириб бажаришимиз керак.**

Бу йил алоҳида масъулиятли йил эканлигини назарда тутиб, Ўзбекистон Компартиясининг Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети шонли юбилейни муносиб кутиб олишга чақириб, республиканинг барча меҳнаткашларига Мурожаат қабул қилдилар.

Пахта бизнинг ғалабамизни белгилаб берувчи асосий маҳсулимиздир. Бу йил республика Ватанга 3 миллион 600 минг тонна «оқ олтин» бериш мажбуриятини олди.

Хоразм меҳнаткашлари улкан пахта учун курашда қимматли ташаббус кўрсатдилар. Улар КПСС Марказий Комитетига ва СССР Министрлар Советига, Никита Сергеевич Хрушчевга хат ёзиб, 100 минг гектар ернинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 32 центнердан пахта олишга, 1964 йилда областда гектар бошига камида 30 центнердан пахта олмайдиган битта ҳам хўжалик қолдирмасликка ва бутун ҳосилнинг учдан бир қисмини машиналарда териб олишга сўз бердилар. Бу мажбуриятларни КПСС Марказий Комитетининг Президиуми қизғин маъқуллади.

Хоразм области — бизнинг машъалимиз. Ҳамма областлар, ҳар бир ишлаб чиқариш бошқармаси унга тенглашиши лозим.

Пахта етиштиришни кўпайтириш бизнинг энг биринчи ватанпарварлик ва интернационал бурчимиз эканлигини тинмай такрорлай берамиз. Бу муқаддас бурчимизни шараф билан бажариш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Ўзбекистон партия ташкилоти хўжалик-сиёсий вазифаларни муваффақиятли бажаришга ўзининг лаёқатли ва қобилиятли эканлигини неча марталаб кўрсатди. У ҳар қандай ишни уддалай олади.

Ишонч билдириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари ташкилотчилик ва идеология ишларини бутун чоралар билан кучайтириш асосида омманинг меҳнат ва сиёсий активлигини янада юксалтиришни, юбилей йили учун қабул қилинган юксак социалистик мажбуриятларни муддатидан олдин бажаришни таъминлайдилар. Бу Ўзбекистон меҳнаткашларининг коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтириш ишига қўшган муносиб ҳиссаси бўлади. (**Давомли қарсаклар**).

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ёзнинг иссиқ кунларида самарали меҳнатдан сўнг салқин, баҳаво дала шийпонларида ўтириб ҳордиқ чиқариш қандай яхши! Суратда «Политотдел» колхозининг III «Интернационал» участкасидаги Ҳаво Дибердиева бошчилик қилаётган бригада аъзоларининг кўркам дала шийпонини кўриб турибсиз.

А. Абалян фотоси.

ҲАММАСИ — ШАҲАР АҲОЛИСИГА

«Қорасув» сабзавот қабул қилиш пункти ходимларининг қўли-қўлига тегмайди. Турли туман сабзавот маҳсулотлари лиммо-лим ортилган машиналар пункт дарвозасидан кетма-кет кириб келмоқда...

Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги Ленин номли, «Коммунист», «Маданият», «Партия XXII съезди» колхозлари шу пунктга сабзавот маҳсулотлари топширяптилар. Ҳозиргача 400 тоннадан ортиқ барра пиёз, редиска қабул қилиниб, шаҳар меҳнаткашларига етказиб берилди.

Энди пунктга карам ҳам келтириляпти. Шу кунга қадар колхозлардан 200 тоннадан ортиқ карам қабул қилиб олинди ва шаҳардаги сабзавот дўконларига жўнатилди.

— Пунктимизда иш кундан-кунга қизиб боряпти, — дейди пункт мудири ўртоқ Ш. Очилов, — эндиликда ҳар куни 20—25 минг килограммдан сабзавот қабул қилиб, шаҳар меҳнаткашларига етказиб беряпмиз.

Р. УБАЙДУЛЛАЕВ.

ҚАҚРОҚ ЕРЛАРГА СУВ КЕЛДИ

БУСТОНЛИҚ. Карл Маркс номли, «Қозоғистон ССР 30 йиллиги» колхозларининг атрофидаги бир неча юз гектар ерларга кўп йиллардан буён сув чиқмай қақраб ётарди. Ҳатто Чирчиқ каналига сув қуйилгандан кейин ҳам ана шу ерларга сув чиқарилмаган. Бундан 3—4 йил муқаддам ҳар иккала колхоз правлениесининг аъзолари ўзлаштирилмай ётган минг гектар чамаси майдонни кўздан кечириб чиқдилар. Бу ерларга сув чиқарилиб экин экилса, колхозга ҳам, давлатга ҳам қанчадан-қанча фойда келиши мумкин. Улар ўз таклиф ва мулоҳазаларини область суғориш системаси бошқармасига маълум қилишди.

Мутахассислар келишди. Улар каналдан сув чиқариш мумкинлигини айтишди. Ишга киришилди. Область суғориш системаси насос қуриш вазифасини 4-қурилиш монтаж бошқармасига топширди.

Кунлар кетидан кунлар, ойлар ўтди. Насос станцияси қурилиб битказилди. Насосга икки труба ўрнатилган бўлиб, уларнинг бири 25 метр, иккинчиси 65 метр баландликка сув чиқариб бериш кучига эга. Бу йил Карл Маркс номли колхоз ана шу насос чиқариб берадиган сувдан фойдаланиб 460 гектар, «Қозоғистон ССР 30 йиллиги» колхози 45 гектар қўшимча ер ўзлаштирдилар.

Шу кунларда ана шу янги ўзлаштирилган ерларга борсангиз сабзавот, карам, помидор, картошка, маккажўхори экинлари барқ уриб ўсаётганлигини кўрасиз. Қақроқ ер сувга қониб, гул-гул яшнамоқда.

Э. ТУРКМЕНОВ,
Э. РУЗИМЕТОВ.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

МУҲАММАД ЮСУФ: СССР БИЛАН АФҒОНИСТОН — ЯҚИН ДЎСТ

Совет Иттифоқида даволанган ва дам олган Афғонистон бош министри доктор Муҳаммад Юсуф 4 июнда Москвадан ватанига жўнаб кетди.

Аэропортда Муҳаммад Юсуф ТАСС мухбирига бундай деди:

— Совет ва афғон халқлари яқин дўстдир. Иккала мамлакатимиз ўртасидаги муносабатлар ўзаро ҳурматга ва тўла ишончга асосланган муносабатларнинг намунасидир. Совет Иттифоқи билан Афғонистон ўртасида бундай муносабатлар мавжуд бўлиб келди, ҳозир ҳам мавжуд ва ҳамиша мавжуд бўлади.

Мен сизнинг мамлакатингизда даволандим ва дам олдим. Шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, врачлар ва медицина хизмати ходимлари менинг соғлиғимни тиклаш учун кўп куч сарф қилдилар, бунинг учун мен чуқур миннатдорчилик изҳор қиламан.

Сизнинг мамлакатингизда бўлганимда мен совет халқининг ва Совет ҳукуматининг Афғонистонга, унинг халқига ва шахсан менга нисбатан самимий яхши туйғуларини ҳамиша ҳис қилиб турдим. Мен, деди бош министр, буларнинг ҳаммаси учун Совет ҳукуматига ва совет халқига ТАСС орқали энг самимий ташаккур изҳор қиламан.

Афғонистон ҳукумати ва халқи Совет Иттифоқи билан маҳкам ҳамкорлик ва яхши қўшничилик муносабатлари сиёсатини бундан буён ҳам давом эттиришни истайди. Барча совет кишиларига зўр бахт-саодат тилайман ҳамда СССР Министрлар Советининг Раиси ҳурматли Никита Сергеевич Хрушчев тинчлик ва халқлар дўстлиги учун курашда янада катта муваффақиятларга эришади, деб ишонч билдираман.

Мамлакатингиздан сиҳат-саломат бўлиб ва энг яхши туйғулар билан жўнаб кетмоқдаман, деди сўзининг охирида Муҳаммад Юсуф. (ТАСС).

Жазоир контрреволюцияга зарба бермоқда

ЖАЗОИР, 4 июнь. ТАСС мухбирлари **Е. Попов** ва **А. Токарев** хабар берадилар:

Жазоир президенти Аҳмад Бин Белланинг резиденцияси бўлган Жоли боғининг қўриқчиларига қарши 31 май кечқуруни қилинган террорда қатнашганларни Жазоир полицияси қамоққа олди. Маълумки, ўша куни кечаси террорчилар иккита енгил машинада келиб, Жоли боғининг соқчиларига автоматдан ўқ узган ва граната irғитган эдилар.

Бугун «Пепль» газетасининг берган хабарида айтилишича, бу террорда бевосита қатнашганлардан беш киши ва уларнинг шерикларидан бир қанчаси қамоққа олинган.

Миллий озодлик фронти партияси ва президент Аҳмад Бин Белла томонидан контрреволюцион унсурларнинг кирдикорларига қарши кўрилган чораларни қўллаб-қувватлаш кампанияси бутун мамлакатда кенг авж олиб кетди. Миллий озодлик фронти Сиёсий бюросига ва президент Бин Беллага юборилган жуда кўп хатларни газеталар босиб чиқармоқда. Шу хатларда мамлакатдаги контрреволюцион кучлар фаолиятини батамом тугатиш учун кўрилган чоралар маъқулланмоқда.

«Пепль» газетасининг хабар беришича, шу шайкаларнинг қатнашчиларидан кўплари қуролларини ташлаб, ҳукуматга таслим бўлмоқдалар. Ҳажут шаҳри яқинидаги (Жазоирнинг 70 километр ғарбидаги) ўрмонда яшириниб ётган контрреволюционерларнинг бир группаси яқинда ҳукуматга таслим бўлди. Президент Бин Белланинг кўрсатмасига мувофиқ, ўз ихтиёри билан таслим бўлган шахслар жавобгарликка тортилмайдилар, бу группа қатнашчиларининг ҳаммаси бўшатилиб ўз уйларига юборилди.

Жон Мотлохелоага суиқасд қилинди

ПАРИЖ, 4 июнь. (ТАСС). Масеруда (Басутолендниng бош шаҳри) Басутоленд Коммунистик партиясининг бош секретари Жон Мотлохелоага суиқасд қилинди. Мотлохелоа жиддий ярадор бўлди.

Франс Пресс агентлиги мухбирининг хабар беришича, суиқасд қилган киши ғойиб бўлган. Мотлохелоа ҳозирги вақтда госпиталда ётибди.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

6 ИЮНДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Кичкина Тубус ва дўстлари** (кичкинтойлар учун), 17.25 — **Уч пингвин, Қиш бекинган жойда** (кинофильмлар), 17.45 — **Телевизион янгиликлар**, 18.00 — **Тасвирий санъат** (топишмоқ), 18.40 — **Булутлар сийраклашади** (илмий-оммабоп фильм), 19.00 — **Концерт** (Тошкент чет тиллар институти бадиий ҳаваскорлари ижросида), 19.30 — **«Насьональ» (Уругвай чемпиони) — «Қайрат» (Олмаота) командалари ўртасида футбол** (Халқаро ўртоқлик учрашуви), 20.15 — **Чет эл кинохроникаси**, 20.25 — **Реклама ва эълонлар**, 20.30 — **Ажойиб шаҳар** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 21.45 — **Насрулло ва Гуландом** (музика тарихидан), 22.30 — **Телевизион янгиликлар**, 22.45 — **Пиллачилар учун эшиттириш ва концерт**.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари**.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/VI да Фауст, 7/VI да кундуз **Боғчасарой фонтани**, кечқурун **Чио-Чио-Сан**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 6/VI да **Тошболта ошиқ**, 7/VI да **Ишқинг билан**.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Эркаклар неча, бугун ва... — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ИСКРА» (кеч соат 7 гача).

Душанба оғир кун — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ИСКРА» (кеч соат 7 дан), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Улим чангалида — «ВАТАН», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Зелёнаядаги данғиллама уй — НАВОИЙ номли (кеч соат 8-20 минут ва 10 да).

Яланғоч дипломат — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 6 ва 8 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9 ва 10 яримда)

Хотин кетганда — «ОКТЯБРЬ».

Жунгли — «ВАТАН».

Эркаклар неча, бугун ва... — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ».

Синдбоднинг еттинчи саёҳати — КАФАНОВ номли.

Яланғоч дипломат — ТЕЛЬМАН номли.

Одам-амфибия — 1 МАЙ номли, «ШАРҚ».

Қўлга тушмас Ян — «УДАРНИК».

«Совет Ўзбекистони», «Правда Востока» ва «Ҳақиқати Ўзбекистон» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 05639. ИНДЕКС 64695.
Нашр. № 1769.